

شور

آبونه بدلی : سنهك : ۴، آلتی آیلق ۲ روبله ۲۰ كاپك.
 « وقت » برلن برگه آوچیلارغه :
 سنهك ۷، آلتی آیلق ۳ روبله ۸۰ كاپك در .

آدرس :

Редакція «ШУРО» Оренбургъ ————— Rédaction du «Chouro» Orenbg. our

نومر ۱۷

اورنبورغه اون بیش کونده بر چققان علمی و ادبی مجموعه در .

مقاله لر

آمریقا فکر لری

۱۴

تعلیم

یاکنز فکر و عقلنی ایشلاته بیلک ابله آیرلور .
 کوب حیوانلر واردرکه اوزینک عقلینی بر
 قدر ایشلاته بیلدیکی سایه سنک باشقه حیوانلردن
 یوقاری طورر . ولیم هاریس دیپور : «اگر
 انسان اوز عقلینی مهمل طوتسه میمون بولور ایدی ،
 اگرده میمون اوز عقلینی مهمل طوتسه بار قنات
 بولور ایدی» .

بو کونگی بالالر اوزلرینک عقلرینه
 و اوزلرینک استعدادلری نسبتنده دگل ، بلکه
 آنالرینک بایقلری نسبتنده هم ده سقیم اولغان
 اصوللر ابله گنه اوقورلر .

امتلرینک بیوک کلری افراندنه اولان عقل
 قوتی نسبتنده اوله چقدر . بو قوت ایسه اوقو
 ابله حاصل اولور .

جنوبی آمریکا اهالیسی اوزلرینک قلر
 ینی وبالالرینی ، بالالرینک بالالرینی ، اوز
 لرینه وبالالرینه هم ده بالالرینک بالالرینه اوز

اڭ زور بر دڭیزنی خاطرکزه کتوروب
 کیٹکینی و تیرانگیکی فرض ایله کز ! . تعلیم
 مسئله سی ایسه بو دڭیزدن زور و بوندن
 کیک هم تیراندر . دنیانڭ اڭ بیوک عالم لری
 آدملرینک عقلرینک ترقیسی حقدنه بر قدر
 میزان آلیق قصدیله تعلیم مسئله سیننی تقبیش
 ایدوب شغلنمشلر ایسه ده هنوز الفبا مندن
 اوتاماشلر و بونڭ سرلرینه هنوز توشونده ماشلردر .
 انساننڭ نه برگه واراچغنی بیلک ، اوقومق
 سببندن عقلی نه مرتبه ترقی ایسک چکینی
 بیلورگه موقوفدر . انسان باشقه حیوانلردن

۱۵

حیوانلرده جان وارمی ؟

کبک اولان صحرالر، تیران اولان دریالر، اوچسز و قریسز اولان هوالر بتون بتونه هر تورلی حیوانات ایله طولوغدر. انسان ایسه اوزینه فالسه بونلرغه پادشاهلق وخواجه لقی قیلوب طورر .

انسان : «بو بیر بنم ایچون وبو حیوانلرده بکا فائده ویرر ایچون بارادلمشدر» دیه یرده آرقلیدن بویغه یورر، ایچنده اولان خزینه لرنی قازوب چیقارر، اوزنده اولان خسته لکلرنی اوگرنور ایچون حیوانلرنی اوتروب تشریح ایلر. حیوانلرنی بوغازلاب ایتنی آشار، تیرسیندن اوز آباغنی صافلامق ایچون چینک وایتک نگوب کیار. ایتنی آشار ایچون هر اوگزینی صوبار وایکنچیسسی ایله اوز قورصاغی ایچون یر سورر . هوادهغی قوشلرنی اتوب آلور ، صوداغیلرینی فارماق وسوزگوچلر ایله طوتار. دیمک انسان قورصاغی بتون حیوانات طولاقق یر قیچقدر .

آدم بالاسی آشنی آشاب ، لذتی آشلر ایله قارینینی طوتروب واورنینه سویالوب اوطوروب : « بیغشی بولدی ! » دیه تشنی قازوب ، کیرلور و صوزلور . ظن ایدرسن اوزی گنه جانلی اولوب ، باشقه لر جانسز اولمشلر و آنلرده بونک قسارینینی طولدرر ایچون دنیاغه کلمشدر .

اگرده آدم اوغللری تیمازلر ایسه ایدی ، حیوانلر ایله دنیا طولار ایدی . لکن آنلرغه آدم بالاسندن آزغنه ده امنیت یوق ، انسانلر یاشاسونلر ایچون آنلر اولارگه

رضالفتری ایله دنیا بتدکچه قل ایدوب طونمقنی قصد ایتمیکلرنده بونلرنی نادان حالده طونارغه قرار ویردیلر وقللرغه علم اوگرتمش آدمنی مجرم ایله چک حکملر چیقاردیلر . زیرا اوفو غان آدمنگ اوز اختیاری ایله قل اولوب طور میه چغنی بونلر گوزل بیلورلر ایدی .

دنیاده تصادف قییلندن باپلقغه ایرشکان آدملر اولنوب، بونلر : « اوقودن وتعلیمدن نه کبی فائده اولسون ؟ » دیه بحث ایلرلر . بونلر نک جو ابنی سبنسر : « کومر ایزلاوچی انکلیزلر توفراق قازوب مبلبونلر ایله آلتونلر تلف ایلرلر حالبوکه کومر چیماز . اگرده بونلرنگ علملری اولسه ایدی، شول یرنگ بر اوچ توفراقنی آلوب قارامق ایله ، شول برده کومر چیمایه چغنی بیلورلر و آلتونلرینی ده بویله تلف ایتمازلر ایدی » دیه جواب ویرر .

بیک کوب آنالر : « بنم اوغلم سوداگر اولاققدر . شونک ایچون اوقوب عمرینی ضایع ایلرگه حاجت یوق » دیورلر . بو بیچاره لر بیلمازلر که جاهل سوداگر ایله عالم سوداگر آراسنده اولان فرق یر ایله کوك آراسی قدر بیوکدر .

اوقو، افراد ایچونده ضروردر ، چونکه اوقو سببندن عقل ترقی ایلر . ملت آله کیدر . دولت ایچونده ضروردر . زیرا افرادی اوقومش دولت قولندن هر تورلی ایشلرکلور . مملکتنی ترقی ایتدره چک شیلر ابتدائی مکتبلر و آندن صوگ مدرسه لردر . وطن ، ملت و دین گه خدمت ایدوچیلرده معلملردر .

مجبور ار در . عجایب ! بونلرنگ جانلری یوقمیدر ؟

اویاسی بوزلدیغنی کوردیکی ایله چببوق ننگ قابغری دیغری معلومدر . اباسنی یوغالتمش اننگ جسرتی کوزنده بیلگولی اولور . آرغان آت ، قینا و چیلرینه کوزی ایله لعنت اوقور . ایهدی بونلرده جان یوق دیمک ، نیچوک درعت اولسون !

ایوانلر آدملردن مقدم یارادلرلردر ، شول سببیدن بونلرنگ دنیاده طور مقاری توش قبیلندن خیالی بر شی اولمای بلسکه جدی اولور . اوشبو سببیدن انسانلر کبی بونلرنگ ده جانلری واردر وهر توری چهر وظالملرنی بیلورار ، مناسب وقتنده قایغری و شادلانورلر .

انسانلرنگ بعضیلری بر صغرنی قیقر توب ، کوزندن باشلر آغزوب صویدیلرده ایتنی قزانده قایناتوب پشردیلر . تابون پانینه جیولوب اوطوروب کولشه کولشه آشادیلر . ایشده انسانلرنگ عقللری و شفققلری بو قدردر !

۱۶

الماس - یاش یکیتلر

قانیغ الماسنی چوکچ ایله صوغه لر ، الماس ایسه بو حالدن شکایت ایته زاریلق قیلر ، بالرنا بالوارا ، فقط نه قدر شکایت ایته ده بوکا : « صبر ایت ، بو شی سستنگ ایچون خبر لودر » دپه لر . واقعا نیچه مدتلر چوکچ ایله بانچوب ایزدیکلری صوگ اوتنگی الماس بتون دنیاهه سویکی و پادشاهلرنگ تاجلری ایله ، اگ بسای خاتونلرنگ بارمقلرنده اورن

طوتوچی حرمتلی وقدرلی بر جوهر اولدر . ایشته الماس عالی انسان خصوصاً باشلر ایچون فائده لی بر درس اوله بیلور . زیرا الماس بو مرتبه ده عزتلرگه چوق مشقت وز همتلر کوردیکی صوگ نائل اولمشدر . بو دنیاده اولان بیوک ذاتلرده شوپله مرتبه لرگه الماس قبیلندن کوب زحمتلر آرقلی وارمشلردر .

دنیا سفرنده انسانلر ایچون بختسز لک و مشقت کورمک وهر توری بلالر وقضالرغه اوچرامق لازم بر شیدر . مشقت کورما کسزه یین بخت که ایرشمش آدم هیچ مسعود دگلدر . دنیاننگ ایچی ، مقصودینه ایرشمکدن عاجز قالمش آدمیلر ایله طولوغدر . ایشته یگئلک اوزرنده بخت که ایرشمش کیمسه اوتنه گیلرنگ حاللرینی تقدیر ایله بیلماز و طبیعی اوزیننگ حالنی ده میزانه تارنا آلماز (جفانی چکیمان انسان صفاننگ قدرینی بیلماز !) .

انسان اوزیننگ مناصب وقتنده الماس قبیلندن مشقت کورر اولسه هر نرسه گه اوگر نور ، دنیا سفرنده پوررگه کسب استحقاق ایلر .

الماس روشنده مشقتلرگه اوچرا ماقسز . یین یگئلک اوزرنده مقصودلرینه وارمقده اولانلرنگ کوبلری اوشبو وقتنده زور بختسز لکلر گه اوچراب ، حیران اولارق توقتاب قالورلر . شوننگ ایچون اوز وقتنده مشقت وزحمتلرنی کوروب کچررگه و بوندن مایوس اولمای دخی زیاده غیرت و همتلرنی صرف ایلرگه تیوشلیدر .

۱۷

بالق تیریسی - وحشی حیوان
آدم بالاسی ، وحشی حیوان اولدیغی

ایچون ترکک ایتری بامال، یا جان! دیمکن هارتاز. اوشبو سببدن اوزلرینک هلاک اولمقلرندن امین اولمادقلری حالده پک کوب آدملر بالق اولاب یوریلر. بالقلرنی ملتقلر، پوله میتلر ایله آناسر، طعام ایچینه بومبالر قویوب دگیزگه سالالر. زور بالق بونی یونادرده، ایچینه کرگان بومبا شارنلاب اوزی هلاک اولدر. هر حالده انسان، وحشی حیوان اولدیغی سببندن بویله شیلردن لذت آلدی.

بالقنی اوتردیگری ایله ماینی آلالر، سویا کلرندن ده، بیللرینی قسوب یوروچی اوزلرینه اوزلری دشمن بولغان بختسز و وحشی خاتونلر ایچون کارسیت باصیلر. اما گوده سی ناشلانادر. ایشته وحشی حیوان اولان آدم بو گوده نك ناشلانوبنه ایچی پوشا در وبونی ده اسراق صانیدر. بو جمله دن ابالقنک تیرسی ده اولوب، بوندن هم فائده آلا بیلیلر، حالبوکه زور بالق تیرسی یرگه توشالور ایسه اونوز مربع آرشین قدر یرنی فاپلیدر.

ایشته وحشی حیوان، بالق تیریسنی اش که کرگزرگه اجتهاد ایته و بو کونیده هم اوتومبیل نگرماچلری آباق کیوملری ایشلرگه باعلادیلر. بعض وحشی حیوانلر بونک ایله گه قناعت اینمی قولنی صافلاسون ایچون بیلالی ایشلرگه کرشمشلدی.

دنیا زور اهنده اولان بالقلر، دگیزلرگه صغیازلر اولوب یوریلر، اما تیریلری، مای و سویا کلری، معدله لری نك آخری نه اولاجقندن خبرلری بوق!

یونسی پیغمبرنی بوتدیغی صوکن بالق

اوز اوزینه حیران اولمشیدی. باشقلر آراسنده تکبرلنوب اوزینه اوزی هیچ بر ایش تابمی یوررگه باشلاغان ایدی. اما آخری نه اولدی؟ نه اولسون! اوزینی طوتوب وحشی حیوانلر اوتردیله بر کبسا گندن میستر فاندی بلیت اوتومبیلی ایچون نگرماج باصادیلر و بر کبسا گندن قولینه کیارگه بیلالی اشلاب ویردیله. فاندی بلیت ده اوشبو ۱۹۰۷ نچی ییل برنجی مایه بنون آمریکا خلقی کوز اوکنده کیف و صفا ایچون بیلالینی کیوب، اوتومبیلینه اوطوروب چیقوب کیتدی! اگرده و بالق آخر کونی اوشبو بولاچغنی بیلگان بولسه ایدی یونس پیغمبرنی یوتوی ایچون قوانور ایدیمی؟ آدم بالاسینک ده آخری اوشبو بالق مثالکدر. اولدیکی ایله گوده سی حشرانلر آراسنده تقسیم ایدلنه چکدر. حالبوکه دنیاده قیلانوب یورونی کوروچیلر مگگولک ایچون کلمشدر ظن ایدرلر. وحشی حیوان دگلی؟ آمریکا قزلری تچقاندن قورقلر. حالبوکه اوزلرینک نه قدر کیوملری تچقان قیرسندن ایشلانمشدر. اورامده یوررگه با که تباترو لرگه واردقلری وقت اکن نیمتلی. واک سود بکلری بیلالیلرینی کیارلر حالبوکه بوده بازدن طوتوب آلمش تچقان تیرسیدر. تباتروگه واردقلری صوکن غایت لذتلی آش آشیلر، بونسی ده تچقان اییدر. ایمدی تچقان نك نه سندن قورقالر؟

دنیاده آدم بالاسی قدر غریب و وحشی مخلوق بو قدر و اولمیه چقدر. ظاهر قیافتلرینه و اوزلرینک سوزلرینه کوره حکم ایتمک لازم کلسه حتی چین گه ده ضرر کنور مازلر ظن

بالا او قوتوب شغللنور اولسه لرده بونلرنك
كوبراك درسلى ايمان كلمه لرى و نماز
نيتلىرى (كوكل سبقى) ارفوئمه قدين عبارت
اولمشدر .

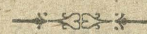
مسلمانلرنك هر شيدن زباده مشقت چكمله كرى
كتاب يوقلغى جهندن اولمشدر . الفبالرنى تاقئالار
غه بازوب اوقوتورغه مجبور اولمشدر . قرآن
شريفلىرى ده قلم ايله بازوب اوقومشدر .
فقط بويله شيلار آنچق باي و ملا بالالرينه
مخصوص برشى كى اولوب ، عوام بالالسى ايسه
عموميتله بويله اوقومقدين ده بوش طور مشلدر .
اوشبو حاللرندن بيز اولوب مسلمانلر ،
ايمپراطور اليكساندر برنجى اوزرينه رجا
نامه كوندروب قزان مطبعه لرنده قرآن و بعض
اثرلرنك باصلمقلىرى صوراديلر . شوگا كوره اون
سكزنچى عصر ايتك اسنده قزان شهرنده گيمناز يه
حضورنده اولان مطبعه كه عربى حرفلر كتور
لوب اسلام اثرلرى طبع ايدر كه فرمان پادشا
هى صادر اولدى . اهل اسلام اوشبو رخصتنى
غنيمت بيلهر ك كندى خراجتلىرى ايله محتاج اولان
اثرلرنى طبع ايتدرر كه باشلاديلر .

قزان شهرنده دارالفنون (اونيورستيت)
حضورنده اولان مطبعه وشول مطبعه ده ۱۸۰۰
نچى ييلدن باشلاب ۱۸۹۹ نچى ييل باشينه
قدر باصلوب چقمش اثرلر حقتنده پرافسور
ن . ف . قاتانوف طرفندن بر فهرست كتابى
باصلوب چيقمشدر .

پرافسور قاتانوف ديبور : «قزان
شهرنده گيمناز يه بورتنده آچلمش مطبعه
اچون پتر بورغده سينات مطبعه سى طرفندن
حرفلر وايكى دانه استانوك كوندرلدى .
و مطبعه ده «آزبانسكى» اسمى ايله آچلدى .

ايلرسن ، مالبوكه واقعه قورصاغينه بتون
دنيا حيواننى جيعان اولور . آدم بالاسينك
قورصاغى بتون دنيا جيو لاچق قابچقدر .

ابن رشد فلسفه سننى ، ابن سينا
حكمتلرينى بازار ايسه ك اوقورغه تنزل
ايتماز ، اما اوشبو «بالتى تيرسى» مقاله سننى
شايد كورگانلىرى اوقوماي كتمازلر . بوده بر
وحشى حيوانلقدر ،

ملى مطبوعاتمن

ع

قزانده عربى حرف ايله مطبعه

(باشى ۸ نچى ۱۰ نچى نويمبرلرده)

مكتبلر ، معلملر و اوقور اچون كتابلر
اولنمادى سببندن قزان شهرى روسيه
قولينه توشديكى كوندن اون سكزنچى عصر
میلادی باشينه قدر اهل اسلام تمام قارالوب
بتمشيدى . هر نه قدر چقى آدملر داغستان
طرفلر نده و بعض برلرى بخارا ولايتلر نده
تعصیل ايدر ب قايتورلر و بونده قايتد قارى
صوگ مدرسة آچوب درس ايله مشغول
اولورلر ايسه ده بونلر پك آز و درسلىر
اصولسز اولديغندن خلقنك حاجتنى ادا ايدر
مرتبه ده دگل ايدى بلكه درسلىر خلاصه كى بعض
بر كتابلر اوقومقدين عبارت اولمشدر .
اوپاز دله دگل حقى بر چوق گوپيرنالرده
مدرسه و مكتب اسمنده برشى اولنماز ايدى .
بعض قريهلرده ملالر و بونلرنك خاتونلىرى

اونیورسیتی نڭ آزیانسکوی طبع خانه
سندە خزینە لکدن (؟) باصمه اولنەشدر.
شهر قزانده ۱۸۳۹ نچی سنهده رومیه
ایله .

۱۸۵۷ نچی بیللرده قزانده «کوکوپن»
اسمنده ایکنچی بر مطبعه آچلدی و ۱۸۷۰ نچی
بیللرده دخی باشقه مطبعه لر میدانه کلمشدر.
رحمت الله امیرخانوف اسمنده بر ذات طرفندن
تاش باصمه خانه (لیتوغرافیه) آچلدیغی باصمه
اولان رساله لر دین معلوم اولور .

۱۸۱۳ نچی بیلده قزان شهرنده «بیل
جمعی» (بیبلسکی اوبشستوا) آچلدیغی
صوڭ، مسلمان اثرلری آز باصلا باشلار،
مذکور جمعیت ایسه بو نڭ ضررینه هر تورلی
چاره لر طابار دیه ظن ایدلور اولدی. واقعا
جمعیت، اوزینڭ مسلکندن کامل غیرت ایله دوام
ایتدی، خلقلر ظن ایلا دیکلرندن
آرتق چاره لر میدانه کتوردی، فقط اسلام
اثرلری کنه اولگیسی کیی بلکه اولگیندن ده
زیاده صورتده باصلور اولدی و پک یراق
یرلرگه یبارلوب تارالور ایدی .

قزانده آچلمش «آزیانسکوی» مطبعه
و آندن صوڭ آچلمش «کوکوپن» مطبعه سی
سببندن مسلمانلر آراسنده «کتاب سوداسی»
اسمنده یڭی بر سودا میدانه چیقدی .

شویله که مسلمانلر اوز خراجلری ایله
قرآن، هفتیک شریف و باشقه اثرلر باصدر
لر و بونلرینه نپزغورود، اربت، کیی بیوک
بازارلرغه و یراق شهرلرگه یباروب ساتدرلر
ایدی .

آز وقتلر ایچنده قزان باصمه سی اولرق
اسلام اثرلری سببیریا، قریم، قفقاز، خیوه،

مذکور مطبعه ۱۸۰۲ نچی بیلده پراپرشییک
عبدالعزیز بورناشوف اسمنده بر مسلمان
تصرفینه ویرلدی. لکن مذکور بورناشوف
اوشبو بیل ۲۶ نچی نوپابرده استعفا ایدوب
اورنندن چیقدی . بوندن صوڭ بهاسنی
وافلاب تولامک شرطی ایله مذکور مطبعه قزان
سوداگرلری آپانایوف (۱) اوزرینه ویرلش
در . ۱۸۰۶ نچی بیلدن باشلاب ۱۸۱۵ بیلغه
قدر اوشبو مطبعه گه هر بیل ایکی بیگ صوم
باقر، خزینده یاردم ویرلوب طورلمشدر.
بوندن صوڭ اوزینڭ طابوشی چیشیمه یتر
لک اولوب وارمشدر . ۱۸۴۲ نچی بیل ۲۴
نچی آوغوستده قزان شهرنده اولان الوغ
یانقین وقتنک بومطبعه ده یانمش و شول وقت خزینه
اوچ بیگ صوم اعانت ویرمشدر .

۱۸۲۸ نچی بیل آخرنده آزبا
تسکوی مطبعه سی اونیورسیتت
مطبعه سی ایله قوشلدی و همیشه اولکرو شده
اسلام اثرلری باصوب طوردی. اونیورسیتت
مطبعه سی ایله قوشلدیغی صوڭده اوزینڭ
«آزیانسکوی» اسمینی بر قدر مدنلر
صافلامش اولسه کک. ایسکی بر قرآن شریف
آخرنده بویله روشده باصلدیغی کورلدی :

«اوشال کلام شریف قزاننڭ پیاچوتنی
غراژدانین پیرووی گیلدی سوداگر
عبیدالله محمد رحیم اوغلی یونوسفنڭ
خراجاتی ایله نفع عبادالمسلمین ایچون
اوقویانلردن دعاء خیر امید ایدوب قزان

(۱) اوشبو آپانایونک نه اسمده وکیم اوغلی
اید یکی حقنده معاویات تابادق . فقط اوشبو بیل
قزانده نشر اولنمش «ایدل» مجوعه سنده (بیست
۲۶) علی یوسفی اوغلی دیه کوسترلشدر .

مسلمانلارده سلفلر اثرلری یوق.

(علامه شهیر محمد عبده نك «الاسلام والنصرانية» نام رساله سندن ترجمه)

مسلمانلار، دین علملرینی و اوتکانه بولغان الوغ عالملرینک سوزلرینی تاشلادیلر، حتی که بو کونده هیچ قایدیه و هیچ کیمده ابو الحسن الاشعری ابو منصور الماتریدی کتابلرینی تابماز سئک. اوشنداق ابوبکر الباقلائی و ابو اسحاق اسفراینی حضرتلری تالیف ایتمک کتابلردن برر نسخه گنه اولسه ده مسلمانلر قولنده بولنو احتمالی یوقدر.

هچرتدن اوچونچی قرن گه قدر و اوچونچی قرن آلتینچی قرن گه قدر قرآن شریف گه شول زمانه نك الوغ عالملری طرفندن تفسیر لر یازلندی. مثلا تفسیر الطبری (۱) تفسیر ابی مسلم الاصفهانی، تفسیر القرطبی، تفسیر البصاص، تفسیر الغزالی، تفسیر ابی بکر ابن العربی و باشقلر کبی. شول تفسیرلرده، مفسرلرینک عالی رتیبیلری واحکام استخراج و استنباط ایتمک یوللری بیان ایلمشدر که: علم ایسته و چیلر هیچده مستغنی اولاقچ دگلر. ایمدی شول تفسیرلردن برر گنه نسخه اولسون، مسلمانلر آراسندن تابوب بولورمی؟ و یا که شول تفسیرلرده کی عالی فکر لر طوهری حکملرنی اوقوب فائز لنگان برر مسلمان عالمنی کوروب بولورمی؟ البته یوق! . . .

ایمدی دینیز بار، و سلف صالحمز بار دیوب دعوی ایتمک امت که، سلفلرینک اثر لرینی شوپله تاشلامق لایق بولورمی عجب! و یا که ملت اسلامیه گه باشقه ملنده شوپله بر حال کورلدیکی بار میدر؟

بخارا، سمرقند، الماتا، قاپال، تاشکند کبی اوزاق ولایتلرگه تارالا باشلادی.

اوشبو کتاب سوداسی روسیه ایچون مادی و معنوی بنوک فائزده لر ویره شدر. مملکتی ایچنده قرآن و دینی اثرلر باصردیغنی کوردیکلرنگه عموما مشرق مسلمانلری روسیه گه دوستاق کوزی ایله قارار غه و امنیت ایدرگه باشلامشدر و بونکل برابر اوشبو اثرلر برابرینه روسیه دولتینه کلیتلی آقچه و مال ویرر اولمشلردر.

اورنبورغ صهر انبه سی ارخیوا سنده داخلی مینیستری طرفندن اورنبورغ صور انبه سی اسمینه یازلمش رسمی بر کاغذ کوردم. مذکور کاغدی ایله مینیستر، فزائده باصلاحق قرآن شریفینک اشلرینی آشفدر رغه بیوره در، اگرده قرآن و هفتیکلر آریا طرفینه کتچک کروانلردن قالسه لر روسیه ایچون ضرر بولور، مضموننده بر سبب کوستره در.

کتاب قرآن سوداسی روسیه ده. مسلمان لر اوطور مش ولایتلرده مشهور بازار و یازمینکه لرده اولنور ایدی. بونکل قناحت ایلمادی کوتاروب صانتوب یوروچیلر هر بر الوغ و کوچوک مسلمان آللرینه قدر یوروچ چیقار لرایدی. نیمر یوللر و پاراخودلر یوق، سفر سیبیلری ینگل دکل و قتلرده حتی اورمان و سازلق آرا لرنده اولان قویله لرده ده بیش اون دانه قرآن شریف اولنمه سینه اوشبو کوتاروب یوروچیلر سبب اولمشلردر.

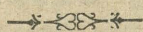
(آخری بار)

(۱) مفتی حضرتلریک بو کتابنی یازدیغندن سوک تفسیر طبری باصلدی و نسخه سی کوبایدی. شورا.

مسلمانان شاگردلارینک، دین علمی اوقیوز دیگانلارینه کوز سالسهک کوررسک که: آنلر متا خرون طرفندن یازلنغان علم کلامدن مختصر کتابلر اوقوب، بار بلگانلری شول کتابنک عبارتدی دلالت ایتمکدن قدردر. آندن آرتق، مثلا دلیللرینی تیکشرمک مقدمه لرینی تصحیح ایتمکدن بتون بتونه عاجزلردر. شونک ایچون صحیح ایله باطلانی آیدورماینجه گویا کلام الله ویا که کلام رسول الله کبی اوقیلر، وحفظ ایتهلرده، دلیلینه بحث ایدوچی وتوبینی تیکشروچی بولسه، سوزینی بوللامقدن عاجز اولوب: «شولای ایتمکدن ایندی!» «دیوب سوزنی توقنلر. حال بوکه اول سوز کوبسنجه متفق علیه ده بولمی بلکه اول شاگرد کورگان کتابنک مصنفی ننگ غنه سوزی اولدر و اول کتاب ایاسی ده شویله کشی بولدرکه: اگر سلفدن بررکشی آنی کورسه آنی شاگرد قیلورغده رضا بولمی وسوزینی نقل قیلدرغده رخصت ایتمی طورغان بولدر. شونک ایله برابر مسلمانلرده علوم دینیینی تحصیل آزا یا بارادر. بناء علیه حاضرده مسلمانلر، تمام دینلرینی بلمازک بر حالته کیلدیلر. تورلی طرفدن اوزلرینی بدعت چلغادی، همه مسلمانلر ایله سلفلری آراسنده تمام تامینه صل کيسولدی. حتی شول درجه که کیلدیلر که اگر سلفدن زمانه سنده متفق علیه بولغان بر بر حکمنی بوزماننک مسلمانلرینک کوبرا گینه آیتسهک ایدی، اول حکمدن قاچارلر، آنی بدعت سانارلر ایدی. آنلر حقیقه فارسی شاعر عمر ننگ رسول اللهغه خطاب قیلوب: «ان الذین جاؤا بعدک زینوا لک دینک ووشوه وزرکشوه حتی لورأیته انت لا نکرته» دیگانی بیک موافق توشکندر. ایشته مسلمانلر ننگ شول قسمی حق

دیننی انکار قیلدیلر، وحق دین که دشمنان بولدیلر. دین که خدمت اینوچیلر دین اوچ (انتقام) آلور غه یوریلر. مسلمانلر ننگ اول قسمی بعض برکشیلر سوزینه یابشقان لردک، اول کشیلری اشانچیلیمی، تقلید ایدر که یارارلیمی؟ آنی بلیدیلر. بیتور گه ده نلامیلر. بلکه آنلر ننگ مقتدایه لری سلفلر آراسنده الوغ اورنده طوماغان، همه آثار غه ایاررکه دین اسلامده قوشماغان بولدر. ایهمدی شویله مسلمانلردن دین اسمندن چقان عیب ونقصانات، اهل علمکه اذا وچقا، تقلید بلیه سی، هیچ وقتده رسول الله کیتورگان حق دین اسلامده اسناد ایلماز که، اول دین فرآن اوگرانکن دین، سنت اوگرانکن دین، خلفا وراشدین دینلریدر.

مترجم: بدرالدین عمرانی.

وبا حقیقه معلومات

بو یل حاضرکه قدر وبادن آوردی: ۳۶۵۲

» » » » اولدی: ۱۳۲۹

۸نچی ایبولده هیچ سیزدرماسدن «نسا ریتسین» و «استرخان» ده وبا قوزغالوب ژولغا بویونجه شمالگه تابا اورمه لی باشلادی. آرزغه آراده روستوف دونده، ساراتوف، صامار سمبر و مکاریه نی اوز قوچاغنه آلوب هر کون بر قدر آدمنی قربان، قیلورغه کرشدی. وبا روسیه آوروئی توگلدر. چیتسین کره، روس هواسینه چدامی؛ قشقی صالحونلرده تمام خراب

وبا ینه دن کیلوب روسیهنی پک قاتبع جزا لادی . بتون آوروپای روسیهنی طولاشوب ۹ یل یوروب ۸۸۴ مڭ جاننی آلوب کیتدی؛ لکن خلق ینه درس آلمادیلر؛ اول کیتکچ ینه راحت راحت طوره باشلادیلر . استر خان طرفلرنده غی پچراقلق و حفظ صحت قاعده لرینه رعایه سزک وبانی چاقروب طوره ایدی ، اول ۱۸۹۲ ده ینه کیلوب ۱۳۰ مڭ آدمی تلف ایتدی؛ پک کوبسی مسلمان ایدی . ۱۸۹۷ بیل واقعه سی ده ، ۱۹۰۷ ده اون بیگ قدر آدمک تلفی ده ، خلقنی وبادن صافلانورغه مجبور ایته آلمادی . بونک نتیجه سی اولارق بو جای ینه دین وبا فوزغالیدی . حالبوکه خلق بوگا همان کرگنچه اعتبار کوزی ایله فارامی؛ تبوشلی روشده صافلانسی .

وبا و خلقنک فکری

وبا حقنده مکمل قاعده و معلومات چو امشدر . فن ، وبانک سببلرغ ، آندن صا قلانو اصولینی ودوالرینی یاخشی بیله . طارا لمقده اولان وبانی طوقناتا آلا . وبا حقنده کوب اثرلرده طاراتلیدی ، غزتله رده مقاله لرده باصلدی ، لکن خلق وباغه همان درست کوز ایله قاری آلمیدر . وبا - الک - خلق ایسابلا گان قدر قورقنچ توکلدر . بلطر وبا دیه بتون روسیه شوا ایتدی ، تلفات ۱۵ مڭ قدر بولدی . حالبوکه روسیه ده چاخوتکه دن هر ییل ۴۰۰ مڭ کشی اوله ، بالالرنک پارتیسی بر یاشینه یتماس بورون جانندن آیرلا؛ بونلردن قورقوچی ده ، تلگه آلوب سویلاوچی ده یوق . صوگ وبادن نیک

بولای؛ وولغا منصبینه یاقن شهر و آللرنک حفظ صحتکه موافق بولماووی و پچراقلقی غنه وبانک فورتلرینی اوزندن جیوب صاقلاب قالدره آلا .

ایشته وبا اوشبو پچراقلقده پیدا بولا و جایگی اسسی هوالرده اوسوب روسیه اچینه طارالدر . وبا - حفظ صحتکه رعایت سزک و پچرا قلق ایچون الله تعالی طرفندن ویرلمش بر حقی جزا . نطافتنک ایمانن ایدیکنی سویلاو ایله گنه قذاعت ایتماینچه ، وجودکده چغرافان هیچ بر مملکتده و ملتده بولماس؛ ۴۰ یلدن بیرلی آوروپانی زبارت ایتماوی ده شونک ایچوندر .

روسیه گه وبا کوبمو کیلیدی؟

اوتکان عصر اچنده روسیه وباغه ۵ مرتبه مبتلا بولدی . وبا روسیه گه الک اول ۱۸۳۰ نچی یلده کیلوب بتون خلقنی قورقوغه سالدی . وبا - نا معلوم قوناق بولغانلقدن بیک دهشتلی کورلیدی . خلق بو آروونی الله نک مخصوص جزاسی کوردیلر؛ بعضیلر وبانی دوقتورلر طارانا دیه خبر چغارب نه قدر دوقتورلرنک قاره گریستیانلر طرفندن تلف ایتلولرینه سبب بولدیلر . لکن بو وبا طوقنادی . خلق ده آنی اونوتدی علما طرفندن وبادن الک یاخشی چاره نطافت و صاقلق ایدیکی سویلانوب طور دیفی حالده خلق اولگیچه صافلانسی و پچراق طور مقده بولدی . وبا ۱۸۴۷ ده اوزینی ینه دن روس خلقینک خاطرینه توشوردی؛ بو دفعه ده ده کوب آدمی خراب ایتوب خلقنی قورقوغه توشرسده ، اول کیتکچده ینه دن طنچلا ندیلر ، اونوتدیلر؛ آشا قارشى تدبیرلر قیلمادیلر . بو اعتبار سزاق ایچون ۱۸۶۵ ده

باشلادیلر ، قابناقان صو استعمال قیلدیلر ،
یغغانچه اشلانی تاشلادیلر ، الحاصل هر اشک
کرگی قدر حرکت ایتدیلر ، انگلیز لر آوروپا
ایله نه قدر اختلاط اینسه لرده وبا آنده آساق
باصادی : وبا ایله نظافت بر اویگه صیما دیغی
آکلاشلیدی . حالبوکه بزده حال لر بتونلای
باشقه چه ، یورتلرده هوا یوق ، شهر لر پجراق ،
آشاده اعتدال یوق . الحاصل وبانی چاقروب
غنه طور یله .

II

وبا — کچکنه گنه ، عادی کوز ایله
کورنمی طورغان « ، » روشنده گی بر فورت
طرفندن اجرا قیلنه در . بو فورتقه « خالپر
ژیر بیونی » یا که « خالپر زاپاتیوی » دیلر .
اوشبو فورت قانغه درسه ، اویالاب اوسه باشلی .
آزغنه وقتده ملبیاردلر چه غنه یتنه . بونلر
تنده گی ماده لر نك حرکتلرین طوقتاتالر ، باره
باره فانی ده بوالر و مخصوص آغولر چقاروب
تننی آغولیلر در که : وبا وقتنده غی علامتلر
وعدا بلانولر اوشبو آغو نتیجه سی در .
فورت قانغه کره دیدک . لکن وبا باشلانو
ایچون بوغنه یتنی . کشینک تننی بو فورت
ایسان قالوب اورچورگه مساعد بر حالده
بولورغه کرک . مثلا ، آش قزاننده غی بر
آچی صو ، وبا فورتن حاضرک اوتسره در .
کشینک آش قزاننده باشقه بعض با کنیریله لر
(فورتلر) وارد کره : وبا ویبریونن کورو
ایله آکا هجوم ایته لر و شوندوق تلی ایته
لر . کوب صالحن صو اچلگان یا خود کرکدن
آرتق ، خصوصا قیار . قاربوز کبی نرسه لر
کوب آشالقان چانده غنه اوشبو آچی صو وبا
کنیریله لر بیتشه آلایلر و وبا فورتلری تیزرک

بیک فورقالر ؟ نیکه قاجالر هم وبالی آوروغه
یاقین ده بار میلر ؟ بو . وبانی بلما گانلگندن ،
خصوصا آکا اوگرنمگانلگندر .

وبا — یوغوشلی آورو .

یوغوشلی آورو لر آرسنده وبا ، ایشک
آز یوغا طورغانی در . دیفتریت ، اسقارلاتینا ،
تیف و بادن تیزرک یوغالر . حالبوکه نیفدن
فورقماغان آدملر ، وبالی آدمنی کورسه لر
قوطلری اوچا ؛ وباغه مبتلابولغان قارنداشلرینی
زیارت بیله قیلایلر ، باردمسز طاشلیلر . بو-
نادانلقدندر . وبا هوا آرقلی سرایت ایتنی .
شول سسبیلی وبالی آورو ایله بر بولمه ده گی
آدم که وبا ئله کهمی وبا یا که قوصوق و قافرق
یا که تیزرک آرقلی ، یا که بونلر نك طوزانلری
آرقلی غنه سرایت ایتسارگه ممکن . اگر
بونلر نك طوزانی قولغه ، یا صاوتغه ، یا آشفه
توشوب شول واسطه ایله آغزغه کرسه ، بعض
بر حاللرده ، مثلا اچ کینمکده بولسه ، کوب
صالقون صو اچلگانده ، کوب آشاقانده یا آچ
چاقده بولسه — قانغه کره و فورتلی باشلی .
سلامت و پاک کشیگه بو حالده ده سرایت
ایتنی . دیمک : و بادن صاقلانو بیک آسان .
نظافتنک کرک . خالبرنی بار اقلرده و بادن
یوزلر چه آدم قزلغانده قیلدشر و دو قتر لر غه
بو ضرر کیلماوی اوشبو سببندر .

۱۸۶۷ نچی بلك آوروپاده صوگنی دفعه
اولارق وبا حکم سورگانه ، انگلیز لر شهرلرن
تازارتدیلر ، پجراق فالدرمادیلر ، یورتلرینه
فورتچکله لر قویوب هوانی صاقلاندیلر ، اشچیلر
بنالرن توزه ندردیله ، باغشی و معتدل آشی

شیلرنڭ اڭ كوچليسى لسان باشقه لغى ايدىكى معلومدر. دولنلر آراسنده دشمنلقلرنڭ وهر تورلى قوملر وقبيله لرده بىر بىرىنه اولان شفقتسىز و مرحتسىز لكلرنڭ بىر سببى ده اوشبو تىل باشقه لغى، بىر بىرى ايله هر وقت اختلاط ايدوب آشنالق ايدىه آلمادلر يدر.

اوشبو سببىن انسانلر آراسنده مناسبتلر آرتسون، هر تورلى كسب و تجارنلر گه يو- للىر آچلسون مقصدى ايله بتون دنيا خلقى ايچون عمومى بىر لسان ترتيب ايتمك فكرى يور مكدى ايدى. بومسئل ايله آوروپانڭ علمى مجلسلرى، فنى جعبىتلرى هم مشغول اولمشدر. بتون دنيا انسانلرى بىر تىل ايله سويلاش اولسه لىر مدنيت دغى زياده آرتاچقى بنو آدم آراسند دوستلق و مناسبتلر كوچلنن چكى بونلرنڭ ظنلر يدر.

۲

عمومى لسانه احتياج حقنده

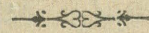
عمومى بىر لسان ترتيبنه احتياج وارلغى مسئل سى اسكى بىر مسئل در. آلمان عالملر ندىن «لاپنبيچ» نام بىر ذات عمومى بىر لسان ترتيب ايتمك لزومى حقنده ۱۶۶۶ ده بىر اثر تاملينى ايتمشدر. «قوندورسه» اسمنده بىر عالم اوشبو مسئل بيه عائد اولمق اوزره ۱۷۹۴ ده بىر اثر نشر ايتدى. آلمان عالملرندىن «ياز يلالى» نام كيمسه هم ۱۸۱۸ ده بىر كتاب ياز دى. «شله يىر» اسمنده بىر راهب ۱۸۷۴ ده بىر مسئل ايله اشتغال ايدىر يازمش شيلرى آورو پاده كوب مناظره و بحثلره سبب اولدى.

بونلردىن باشقه باقون، پاسقال، ده قارت، لوق، دى بروس، قوندبىاق، وولتر،

اورنلاشوب قالوب آرتا باشليلىر، دىك سلامت و آشار اچرده صاق كشى گه و با ئله گه ده آليدر.

اگر آش فزاننڭ و با - اوزينڭ دشمنلرن جيگوب قانغه كرسه، بونده ده عادى كوز گه كورنمگان مېليونلر چه آق شارلر واردركه: و با قورتن كورو ايله آنى محاصره ايتوب شدتلى صورتده هجوم ايتلر و آشاب بتره لىر. بسو معاربه ده آق شارلر جيگسه - و با دغى بولى قالا. كشى آرتق قورقسه، يا آچ طورسه غنه بو آق شارلر قوتلرن يوغالتوب جيگله لىر. اول چاقده و با دغى قانده لغى بىر ايكى ماده ايله صوغشوب آنلرنى جيگوب كشيلى اوز حكيمنه آلاز.

مشهور طبيبلردن ميچنيقوف، صاق و سلامت آدمگه و با يوفمادىغىنى اثبات ايچون خلق آلدنده و با قورنلرن يوتقان؛ لىكن اورماغان. و با آق شارلرنى اوشبو زمانلرده جيگه آلا: آچلق، هوا آزلىغى، آرخانچه اشلاو، ايسركلك زمانلرنده. چونكه بو حاللرنڭ همهنده، خصوصا صوگغيسى وقتنده آق شار لىر قوتسىز قالالار.

عمومى لسان

يا كه

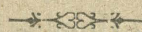
اسبرانتو

دنياده اولان انسانلرنڭ بىر بىرى ايسله قاتشوب، علم و ادبيات كسب ايتمكلرندىن، سودا و تجارنلرنى ترقى ايتدىر مكلرندىن مانع اولان

هم مسلمان خلقى نىڭ محبتىنى جەلپ قىلور؛ چۈنكى شۇندى واقعەلەر بولغانى بار كە، مىثلا: مسلمانلار بالالارنى روسچە اوقۇر ايچون چىركاومكتىبلرىنە يبارەلەر، امامدرسە يانتىغى روسكى فلاصلرغە يباررگە تلامىلەر. اسىبىزد اعضالردىن آ. آ. ۋوسكرىسپىنسكى، حكومت طرفىدىن آچاغان بوندى روس مکتىبلرىنىڭ اچكى اوردا قىرغىلارنى آرسىندە پىك موفىقت كىسب ايتىدىگىنى بيان ايتدى. لىكن مسلمان اوللرىنە حكومت طرفىدىن روس مکتىبلرى آچوغە زور بىر مانىع بارلىغى بيان اولونەرق شول مانىعنى پىترر ايچون اسىبىزد اوز طرفىدىن تىبىرلەر ايتارگە لازىم طابىدى. مانىع ايسە اوشبودر :

مسلمان اوللرىنە روسچە مکتىب آچار ايچون اول خلقىدىن پىرىغوار كىرەك. حالبوكى مسلمانلارنىڭ متعصب قارىلارنى وباخصوص ملا لرى اولغە روسچە اشقولا آچىرونى دىنىسگە ضرولى نىرسە دىبە حساب ايتىدىكلارندىن، بوڭا پىرىغوار بىرۇب، گويا دىنگە قارشو بولغان زور بىر گناھنى بوكلارگە راضى بولىمىلەر. پىرىغوار آلنىا غاچ اشقولانى آچار حال يوق. مونه بو اوڭا بىسز فارمالنوست بىرلىورگە وىر مسلمان اولندە روسچە اشقولا آچار ايچون شول اول دن بىرر يورتنى اجاره گە آلۇب، يورت ايسى بىرلن معاهەك ياساوكافى بولورغە تىوشدر. اسىبىزد اوشبو طوغرۇدە، يعنى پىرىغوار كر كلگىنى بىر نو حقندە معارف مېنىستىرلىگنە مراحعت ايتارگە قرار بىردى. بونىڭ اوستىنە، اسىبىزد بىر مسلمان اولندە آچىلەچق روسچە اشقولا ايچون خلقىدىن راستخۇد چىقارناونى، اول اشقولا اوچىتلى نىڭ خلق ايلە وخصوصا متعصب ملالر ايلە بىخىشى كىچىنوب، خلقنىڭ روس معارفىنە

موجدى اولان دوقتور « زامىنغورف » در. « اسپراننو » هم آنىڭ موجدى حقندە روسىيە مطبوعاتىدە آنىڭ بوندىغىنە قىسقىسقى مقلالەر كورلگالى. آنى كوتاروچى، آنىڭ كىلچىكە معىشت غومىيەگە ايتەچك تاثيرى حقندە سوزلر سىرەك اوچرى. خلقنىڭ كوبسى آنى بىلمى. بىلگانلرىدە - تاراقانغە قارشى پاراشوك چىقاروچىلر ايلە بىر رەتدە سانى. ترقىبىرور مطبوعات، خصوصا ادبىيات، بولسان بىعئىدىن بىگىرك بىكرەنە. آنىڭ حقندە يازوهم مطالعەنى بات اش كىبى كورە، اما انكلىترە، فرانسىيە وگىرمانىيا ملىكتلرندە ايسە بودوقتور پىك بىوك بىر آدم سانالوب انىڭ جدى ژورنال وائرلر آنىدىن بىعئ ايتەلەر. كوڭگە كوتارەلەر. آنىڭ اسىمن روسىيەگە بىر مدار افتخار سانىلر. (اخىر وار)

روسىيەدە

اينارودىس مکتىبلرى

مسلمانلار ايچون روس مکتىبلرى. خرىستىيان و غير خرىستىيان اينارودىسلر. آنا تىلندە دىن عبادت تەبلىرى ترجمە قامىسىلرى. اينارودىس قىلارنى اوقتو

مسلمان اوللرىنە حكومت طرفىدىن، اوز آلدىنە اىروم روس مکتىبلرى آچومىسئل سى مذاكرە ايدلگان وقتدە، قزانىدە بولغان نارودنى اوچىلشچە دىرىكتورلرىنىڭ اسىبىزدى اوشبو فكرگە كىلدى: بوندى مکتىبلر دوام ايتار.

محبت كوزى ايله قاراوينه سبب بولورغه
طريشووينى تيوش طابدى .

مسلمانغه باشقه بولغان ايناروديس مکتبلىرى
هقنده مذاكره آچاچ ، اسپيزد اعضالردن
آ . آ . ووسكرپسينسكى بونلرنى : «خرستيان
ايناروديس مکتبلىرى» و «غير خريستيان
ايناروديس مکتبلىرى» اسميله ايكي قسم گه
آيروب يورتو و برنچيسنده همومى خريستيانلقنى
اساس ايدوب ايناروديسلرنىڭ روسلر ايله
يقينلاشولر ينى وايكنچيسنده ايسه او قو ، يازو
اوگره تو اوستنه ايناروديسلرغه وطن محبتى
كرتو و اوزلرنىڭ بيوك بر روس حكومتنه
هائى ايدىكلر ينى آكلاتونى مقصد طوتو تيوش
اولديغنى بيان ايندى . اما ، ميغه يى اسملى
برى بونى موافق كورمادى ، بلكه ايناروديس
اشقولالرينى باشدوق خريستيان وغير خريستيان
اسميله ايكي گه آبرورغه و بو صوغقى قسم گه
مسلمان تانارلر ، باشقرد و فرغزلرنى كرتر گه
وبونلرغه باشقه بولغان مجوس ايناروديسلرنى
پراصلاونى خريستيان مکتبلىرينه جلب ايتارگه
تيوش اولديغنى موافق كوردى .

اسپيزدنىڭ رئيىسى : ايناروديس مکتبلىرىنى
نپندى نقطه غه يونالتونىڭ تيوشاكي ۱۹۰۶ نچى سنه ۳۱
مارت پراويلاسنىڭ آچىق بيان اولنمش اولوب ، اوشبو
لردن عبارتدر ، ديدى : (۱) آنا تيلنىڭ عبادت
ايتو . (۲) مقصودغه موافق اوچيتلر حاضرلاو .
(۳) ايناروديس تيللرنده نشرىيات كوبايتو .
(۴) آنا تيلنى طبيعى روشده استعمال ايتو
وروس تيلنى مقصود بالذات ايتماينچه ، يالگىز
آلت ايدوب كنه استعمال قىلو . (۵) شول اسا
سلر اوزرينه قزلر اچونده مکتبلىر تاسيس
ايتو : چونكه ايناروديسلر آرسنده معارف

وتورقنىڭ آرتووينه بونلر حقيقى بر واسطه
بولاقچلردر .

بو بش مادهنىڭ برنچيسىنى تيكشورگان
وقتده اسپيزد اعضالرى اوشبو قرارغه كيدى
يلر : ايناروديس تيللرنده يازلغان دين ،
دعا ، عبادت كتابلرينىڭ ، انجيل و مناجاتلرنىڭ
بتون روحى ايناروديسلرنى خريستيانلىق روحنه
تنوير ايتوگه مستند بولورغه و ايناروديس
بالالرى اوشبو كتابلر و مناجاتلر واسطه سيل
حقيقه چركار عبادتنه قاتناشمش و خريستيانلقنى
قبول ايتارگه حاضرلنمش سانالورغه تيوشدر .
ئوسكرپسينسكى چركاو دعا لقلرى
و خريستيان عبادتلرنىڭ تاتار ، چيرمش ، چواش ،
ئوتاك تيللرينه ترجمه اولنوب حاضرلنمش
اولديغنى و ياقوژلوف اسمنده برى ، چواش
تيلنه يالگىز خريستيانلىقنىڭ دعا و دين كتابلرى
غنه توگل ، بلكه بتون انجيلنىڭ ترجمه اولنوب
بىتىدىگنى بيان ايندى . ياقوژلوفنىڭ فكرينه
بناء : ۳۱ مارت پراويلاسينه موافق اچيلغان
ايناروديس مکتبلىرىنىڭ دورت فلاصنده دين
درسلىرىنى شاگردلرنىڭ اوز آنا تيللرنده
اوقتورغه تيوشدر . چونكه نه قدر اولسه ده ،
بو ايناروديس شاگردلىرى روسچەنى پىك
بخشى بله آلهادقلرنىڭ روسچە اوقتولغان دين
درسلىرىنى اوزلريده بخشى آكلاب ، كشيگه
ده بخشى آكلاتورلق درجه ده بله آلهايه چقلر
در . هالبوكه ، ياقوژلوفنىڭ فكرينه بناء ،
بونىڭ اهميتى غايت بيوكدر .

بوندى صوڭ اسپيزد ايناروديس مکتبلىرى
اچون مقصودغه موافق اوچيتلر حاضرلاو مسئله سنى
مذاكره ايدىرك ، ياقوژلوفنىڭ قزاندهغى و سمبر
دهگى ايناروديس اوچيتلىسكى سيمپنار يالرينى

روسچهدن «شیشقو» نك «روس تارىخى»
ترجمه ايدىلوب چىقان. مونه شونك
شېكىلى، بىزنگ مقصدغه خلاف نرسه لىك
ترجمه اولنولر ينه قارشو طور رغه كرك. لىكن
مع التاسى، بىزنگ ترجمه قامىسيه سينگ برده
صوماسى يوق، شول سببلى، مطلوب روشده
نشر بات طاراتوب بولمى. »

مىخه بى اينار وديسلر ايچون پىكىل گنهر وس
تيلنده ده كتابلر باصدروب طاراتونى، همه
بونلرنى رسملى ايتونى موافق كوردى.
چونكه اينار وديسلر رسملى كتابلر گه پىك رغبت
ايتلر ايش.

اسپىزدنگ رئيسى: «۳۱ مارت پراويلاسى
نشر ايتلگاندىن صوك بن اينار وديس تيللرينه
درس كتابلرى ترجمه ايتدروب طاراتور
ايچون حكومتدن مخصوص صوما تعين ايتونى
اوتنورگه تىوش طابدم، هم بو خصوصه بر آز
موفىتلر كورينوب طور، ترجمه لىك يالگىز
دىنى و اخلاقى گنه بولماپنجه، درس كتابلرى
هم كتبخانه لىك ايچون قرايت كتابلر يده
بولورغه تىوش، قزانده غى وس مبرده گى
چوقنچ تاتار لىك سينتر لىك اوچىلش چه
شاكر دلرندى، اينار وديس تيللرينه ترجمه گه
موافق بولغان كتابلرنگ اسپىسقه لرىنى ياز
دروب آلورغه و ترجمه قامىسيه سى شونك
ايله عمل ايتارگه ممكندر، مونه بى ريل بولا ايندى،
چوقنچ تاتار لىك اورغانى ايدوب بر غزته چقارو
حقنك حكومتدن صورىمن، لىكن هميشه اش
بر نتيجه گه كىلگانى يوق ئلى» ديدى.

اسپىزد اعضالى رئيسى نك فكرينه
اشتراك ايله، اينار وديس تيللرينه ترجمه
اشينك ترقىسيه پىك موفىقت تلادى. بوندىن

پىك ماقتادى. بونده اينار وديس لىك روسلر
ايله برگه اوقتلوب، خرىستيانلىق روحنده تربيه
ايدىلدىكى سببلى بونلر دن او قوب چىقان
اينار وديس معلملرندى، اوز قوملرينه چركاو
آچو، آنلر آره سینه مكتب لىك، او قور، وعظ
ونصیحت لىك واسطه سبب خرىستيانلىق طاراتو
حقنك پىك كوب فائده لىك كورلدىكى، لىكن
صوك سنه لىك مملكت ده گى اختلال بونلر رغه
ده تاثير ايدوب، بونلر آره سینه مع التاسى
حسبات دىنيه نك آزالدىغى و اوزلر ينگ اىك
صوك اختلاپى پارتىبه لرگه قوشلدىلر ينى،
لىكن بو كفا قارشو طور و ممكن ايدىكى بيان
ايتدى.

فيلپوف اسمنده برى بو كاي اور داسينه
قرغزلر ايچون شوندى بى سينتر لىك
اوچىلش چه آچو پىك لازمدر ديدى. بو خصو
صده بايتاق مذاكره بعدنده: اسپىزد ۳۱ مارت
پراويلاسنده كورساتلگان يول ايله حركت
ايتارگه قرار بىردى.

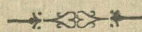
اينار وديس تيللر نده كتابلر طاراتو مسئله
سى مذاكره ايدىل كده باقو ژولوف ديدى:
«اينار وديسلر دورت ييل اچنده گه روسچه
نى يغشى او گره نه آلپلر، شونك ايچونده آنلر
آره سینه روس معارفى كرتوب آنلرنى،
روسلر ايله يقينلاشدر و ايچون آنلرنگ اوز
تيللرينه روسچهدن كتابلر ترجمه ايتو پىك
فائده ليدى. مونه بىزنگ چواش لىك اوللرى بتونلاى
قارا كخوده طوره لىك ايدى. اوز تيللر نده كتابلر
ورساله لىك طاراتو باغلاچ بايتاق آچىلوب
كىتدىلر، همه اوز تيللر نده كتابلر طاراتو بو
نلرنى مسلمانا قدىن پراقلاشدر رغه ده سبب بولا،
بوده بر زور فائده لىك. لىكن چواش تيلنه

اولوق ایله افنغار ایدرلر وختی اوز تیللرنده
آیروم فن و علم مکتبلری وجودگه کیتروپ
ماتاشورغه ده لزوم کورمز ایدی .

ایندی ، مادامکه ، روسلر اینار و دیس
لرنی صنفی صورتده روسلاشیدرو پالیتبیه
سی طونالر ، ترازونک بر باشی کوتار لکاج
ایکنچی باشی هرکنکه کیلچگی معلومدر ،
اول حالده تاتارلر ، قرغزلر ، باشقرد وختی
چواشلر وچیرمشلرده روسلاشودن اوزلرینی
صاقلاو اوزملینلرینی نغتو ، آیروم برملت
بولوب اوسو فکرند بولنورغه مجبور بولار ،
هم شولای اینهلر .

بو ایسه خاقلرنک معارف و تمدن یولینه
کره آلماینچه همیشه دین و ملیت مسئلهلری
ایله اوغراشوب عمر اوتسکارلرینه سسبب
اولدیغندن ، زیاده سوله شایان تاسفدر .

اینار و دیسلر و خصوصاً مسلمانلر روسلردن
دین و ملیت مسئلهلرینه بویالماغان « خالص
معارف » و « بویاوسز مدنیت » کولهلر ،
اگر روسلر شونلرنی بیرسهلر بولنر آلورغه
هر وقت حاضر درلر .

قولجه سلطانغی و تارانجیلر کیملر؟

(باشی ۱۶ نچی نومر ده)

نارانجا عصیانی اوشبو روشده باشلاندى . بو
واقعه لر همه سی تونله بولدى . بابام بر آز
نارانچینی جیوب « تارجی » ده گى دونکانلر

صوڭ ، اسپیزد ، ۳۱ مارت پراویلاسنده ،
روس تیلی نك مقصود بالذات ایدیلوب اوقولما
ینچه ، یالکز آلت ایدوب کنه استعمال اولنوو ،
اصل مقصود آنا تیلی ایدیگی آچغراق بیان
ایدلسون ایدی ، اینار و دیسلرنک قزلرینی ده
۳۱ مارت پراویلاسی بویونچه اوقتو اشستی
تیزرهك عمل گه قویلسون ، لکن بولنر نك ،
مطلوب روحده تربیه ایدیلولری ، علم اوگره
نولرندن آلد ه راق طوتلسون ایدی ، دبه
عمومی جیولشقه ختام بیردی .

اسپیزد نك رسمی حسابی اوشبو اورنده
تمام بولدی . اگر بولنورغه شرح و ایضاح بیرمک
لازم کلسه یازیله حق سوزلر کوبدر . فقط بر طرفدن
احوال مساعده اولدیغندن و ایکنچی طرفدنک اسپیزدنک
بو مذا کره و قرارند ه غی مقصد و نتیجه لرنی
مسلمانلرنک شرحسز و حاشیه سز ده پک یغشی
آگلایه چقلرینه اشانچمز کامل اولدیغندن ،
اوز طرفمزدن ایضاحلر وردیهلر بازارغه
لزوم کورمبیز . فقط شونی دیه مز که :

اگر روسیه حکومتی و روس معارف ماہ
مورلری روسیه خلقینی ملت ، دین ، نسل
اعتبارلریله آیرماینچه و باشقه لرنک دین
و ملیتلرینی بتررگه قصد ایتماینچه هر قابو
سینه بر تیگز قاراب ، بتون روسیه خلقی آره
سینه یالکز معارف طاراتو قصدنده غنه بولسه
لر هیچ شبهه سز بو مقصودغه پک تیز ایرشور
لر و اگر اوزلرینک دین و ملیتلرینه سو
قصد ایدلمدیگنه امین اولسهلر مسلمانلرده ،
ایرلری و قزلری روس مکتبلرینه توگیلوب
بارسی برلکده اوقورلر ، برلکده معارف
و تربیه آلورلر ، برلکده اخوت و محبت
وطنیه اوگره نوپ ، بیوک روسیه ادغلی

تارانچی قلیچری بر پولی بنددی. « بایاندای » قلعہ سن اوج دورت آی محاصرہ قیلغاج « صادر » اسمی بر تارانچی طرفندن قویو لغان « مینا » شہر قلعہ سینک بر چیتن یوردی ده، تارانچیلر شوندن هجوم اینسوب صوغشوب کروپ قلعہ گہ خوچہ بولدیلر . قویچہنی آغاج ، اوللری قطای غہ ساتلغان چینارنیق سانالوب یورتلگان بابام عبدالرسول اوزینی اختلاجی تارانچیلرنگ سلطانی اعلان ایتدی . اختلاجیلر بوکا رضا بولدیلر . بو طرفلرده فی سودا گر و ایگنچی قطایلر کوپن قطای اچلرینہ قاچوب ہنکان ایدیلر ، عسکر لری ایسہ جینکلگان ایدی . تارانچیلرغہ اوز آره برلہشوب بر حکومت یاسارغہ ہیچ بر مانع قالماغان ایدی .

لکن کوب وقت اونمادی ، نیچکدر بر نامعلوم آدم بابام عبدالرسولنی اوتردی . آننگ اورنبنہ ، بابامدن ایلک حاکم یک بولوب طورغان « مازامات » (عظمت) اسمی بر او اوز اوزینی سلطان اعلان فیلدی . خلق بوکا ده پروتیسست ایتمادی . اوشبو وقتلرده خلق آرسنک : « عبدالرسولنی مازاماتنگ یاقلرندن بولوب ، اوز اوزینی پیغمبر نسلندن بر « سید » دیہ بورگان « امین خان خوچہ » اسمی بر آدمنگ اوتردیکی » خبری طارالیدی . بو آدمنی تارانچیلر بر واق یالغانچی صانی ایدیلر . مازامات ، سلطان بولغاج ، امین خوچہ ننگ ده درجہ سسی بیک منووی ، عبدالرسولنگ اوتریلووی ایله مازاماتنگ تختکہ اوطورووی آرسندہ بر مناسبت بار . لغنی وامین خوچہ ننگ ده بوندہ فانتش بولغانلغنی هر کہ گہ آچیق آکلاندی . سلطان مازامات ننگ برنچی اشی . تارانچیلر آرسندہ یک

گہ پاردمگہ بیاردی . قالغانلر ینہ ایسہ ، قویچہ ده گی قطای سوداگر لری محلہ سینہ هجوم ایتار گہ قوشدی . تارانچیلر شوندوق غد متلرن یرینہ بتکروب بتون قطان محلہ سندنہ بر ایسان جان قالدر مادیلر ، اوتروب بتردیلر . بواختلا چیلر ایکنچی کوندوک بالطہ و سنہک ، کورہک و چوقما رلر ایله قوراللانغان حالده اوزلر ندن یراق توگل یر ده بولغان « چیچانزہ » قلعہ سینہ هجوم ایتدیلر . بو قلعہ ده گی قطای عسکری یاغشی قوراللی بولسہ ده تیز اسپر بوردی . بو هجوم بابامنگ تخت ادارہ سندنہ ایدی . بوندہ غی قوراللر ایله قوراللانوب تارانچیلر ، زورراق اولان « بایاندای » قلعہ سنی قاماب آلدیلر . بایاندای عسکرینہ یار دمگہ « قویچہ » قلعہ سندن (قویچہ شہری ایله قلعہ سس باشقہ باشقہ ایدیلر) ۱۴ بیگ قطای عسکری چقدی . تارانچیلر « بایاندای » نی محاصرہ ایتمکدہ ایکن ، بو ۱۴ بیگ گہ فارشی ده « صوغشوب قاچردیلر . بو عسکردن بیک آزی غنہ ایسان قالوب ، قورال و بتون آزلرین ، یوکلرین تاشلاب قویچہ قلعہ سینہ کروپ بیکلاندیلر . طبیعی بوملک تارانچیلر غہ توشدی . تارانچیلر بونلرنی قاماب آلدیلر . قویچہ عسکری اوزاق بیکلانوب طورغاج آچلقدن ویاردم بولمیاچینی آکلغاج ، تارانچیلر ننگ مزحمیتینہ بوردیلر . تارانچیلر بونلرغہ آسیا مرہمتینی کورساتوب بارچہ سیننی قوی اورنبنہ بوغازلادیلر . لکن بو قطایلر صوبولورینہ اوکنماس ده ایدیلر : چونکہ قلعہ ده بر بیل قدر بیکلانوب طورغاج آچلقدن ات ایتلری ، ماچیلرنی طوتوب ، حنی اوز لرینگ ایدلشلرن زبرہبہ ایله اوتروب اشی باشلاغان ایدیلر . بونلرنگ آغر آچلق عذابینی

اجمال سی :

بو صوڭ وقتلرده خارجه گی احوال سیاسیه نڭ اڭ ۱۹۱۱ چملری مسلمان مملکتلری اوزرنده در . ترکیه ، ایران ، فاسیده بیوک واقعلر دوام ایته . وقتیلر بتون یارور پانی تتره دوب ، ژبانیه قبولرینه قدر وار مش اولان عثمانلیلر ، علوم ، معارف ، سیاست و اداره مملکت اصولی جهتلرنده اوز لرینڭ کورشیلرندن کیرو قالدقلرندن کون دن کونه انقراض و تندی به یوز طوته رق ، یاوروپانڭ قالدله اوپونچاق اولوب قالمشیدی . آخرنده ترکلر یاوروپانڭ و کورشیلرینڭ بو تجاوزلرینه مقابل ایچون آنلرنڭ اوزلر نده گی قوراللر ، یعنی اداره مشروطه ، حریت ، علوم و معارف جدیده ایله قوراللا نودن باشقه چاره یوقلغنی کوروب درحال شوڭا صارلدیلر . مملکت که اداره مشروطه و حریت کرتلیدی . حاضرگه امثالی تاریخلرده کورلمگان روشده گوزل بارا . ذانا ترک ملتی نڭ صبر ، ثبات ، منانت و استعدادی اوزرینه دین اسلام نڭ فضائل و علویتی قوشیلله رق بونلرنی استعمال ایدوب میدانغه قویمغه حریت ویرلدیگی کبی ترک ملتی درحال بتون عالم مدنیتنڭ حسن توجهنی اوزینه جلب ایتمگه موفق اولدی .

ایراندیه همیشه حریت ایله استبداد ، معارف ایله جهالت ، عدالت ایله ظلم و استبداد صوغشی دوام ایته . ترکیه سلطانی عبد الحمید خان حضرتلری احوال نڭ نزاکتنی درحال آڭلاب ، حریت که قارشو کبلماینجه

اعتبارلی و عالم سانالغان هم آخوند نسلندن اولان سرای طبیبی ملا ناصر امین آخوندنی اوترتووی بولمشدر . مازامات یاننده ربالانوب ، «سید» لردن «کری خوجه» کینات اوست که منوب سلطانلنڭ سر عسکری درجه سینه قویولدی . بو آدم یاش و عجم ملتندن ایسه ده خلق آڭا بیک اشانا ایدی . کری خوجه مازامات ایچون دائمی تارانچا عسکر فرقهسی ترتیب ایتدی ، بو فرقه ۱۰۰ گنه کشیدن عبارت بولسه ده ، آوروپا اصولنده مکمل کیوندریله ایدی . عسکرنی دهشتلی کور ساتور ایچون آغاجدن طویلرده باصالیدی ؛ فقط بو طویلردن هیچ بر آتصاصلرده تارانچا «حکومتی» باشقلری و سر عسکرلری : «تارانچا حکومتی بو طویلری سایه سنده قطای و روسیه نڭ فولجهغه هجومندن مڭگو امین» دیه اعتقاد ایته ایدیلر . کری خوجه تارانچیلر آرسنده طبیب و کوره زه ده حسابلانغانلندن تارانچا سلطانلغنده درجهسی بیک یوقاری ایدی . اول طبیبلغنی فایده آلمان ؟ علم اوگره نگانمی ، بیلیمی ؟ فائدهسی فایده کورلمگان ؟ بونی هیچ کشی تیکشرمی ، فقط «کری خوجه» نلهسه «ایلی» صووینی یوغاریغه تابا آغز اچاقفه هر بر تارانچی اللهغه اشانغان درجه ده اعتقاد قیلمش ایدی .

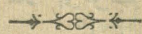
کری خوجه نڭ طبیعتنی بلدر ایچون اوشبو بر واقعنی سوبلاو کافی بولسه کرک : بر وقت آنڭ بوطنیه آتقانلر . پوله ایتمیه کرگان . کری خوجه ایکی چاچتیراشنی چاقروب شوشی پولهنی آلورغه قوشقان .

(آخری وار)

مترجم : ع . ف .

ایتووینہ قارشو ہیچ بر شی دیهاینچه، آننگ هر بر اشینی تحسین ایدہرک پر حمک اللہ دیب طورخان فاس علمالری، فاس شہبظری ده، اوزا قلامی اوزلرینگ «مکافات» لرینی کوررلر . فاس فرانسرلر اداره سینہ کچرکده بونلر اوز لرینگ نہ قدر یوق شیلر، اہمیتسز بعثلر ایلہ اوغراشوب وقت کچر دیکلرینہ اوکنورلر ، اما ایش اوتمش اولور .

داخل مملکتہ بولغان واقعہ لرننگ مہرہ کاری ایسہ : کینی دہ بولوب اوتکان میسیو نیرلر اسپیزدی، مسلمانلرغہ قارشو قزاندہ دخیدہ بر مرتبہ میسیونیرلر اسپیزدی یاسارغہ وترکستاندہ میسیونیرلر قویارغہ قرار بیریلو کبی عمومیتلہ اسلامیت علیہینہ بر آقینتی باشلا نہہسی؛ حاضرگی وقتدہ دنیاننگ اک پیدوک ادیب و محاروندن اولان تولستویننگ ۸۰ یللیق بایرامینہ صوق فاراچی روسلرننگ کوب بواونہسی، غ . دوماننگ کوزگی جبولشی آچیلور وقتلر یقینلاشسہدہ نوبان درجہ خلقننگ بوندن کوب نرسہ کوتماوی، حتی دوماننگ بار لغی دہ اونوتولمغہ باشلاوی، حکومت ہمیشہ اوغغہ راق کیدہ چک ایمش دیہ اوکتابر یستلر طرفندن خبرلر طار الویدر .

نصل هر کیمنگ تحسین وحسن توجهنی اوز ینہ جلب اپندی ایسسہ ایران ها کمی محمد علی شاه ده ، اهو الننگ نزا کتنی آ ٹلامو ، بتون خلقی ننگ مطلبنہ قارشو کیلو، اجنیلر واوز قارہ گروہلرینگ قولندہ آلت اولارق بتون ایراننگ استقبالن تہلکہ گہ قویو ، اوزینگ یینیلرن بوزوب نجابتسزک، معارف وحریت کہ قارشو طوب ، ملطقی ایلہ قارشو طورہرق عقلسزلق اظهار ایدو کبی حرکتار دہ بولنوب بتون انسانیت وحقانیت طرفدارلرینگ نفر تلرینی موجب اولمقدہ در .

«فاس» دہ ایسہ بتون عہ ینی فوطوغرا فیالر ، آؤتوموبیللر، ژوار سپیدلر وسائر اویونچاقلر وچرکس قزلری ایلہ اویناب اوتکارہ رک وظیفہ مقدسہسی اولان ادارہ مملکتنی بوز نوبان طاشلاخان . میلیونلرچہ اہالیسننگ حقوق وادارہ سینہ بر طاقم ظالم ومرتشی ماء مورلرگہ طابشرخان . سلطان عبدالعزیز اوزینگ مکافاتنی کردی . برادری مولای حافظ ایلہ صوغشقان وقتدہ عبدالعزیز ننگ عہکزلری قارشودہ غی دشمن غہ توگل ، بلکہ بوساطاننگ اوزلاغیرینہ ہجوم ایدوب طالارغہ وبر برسپلہ صوغشورغہ باشلادیلر . سلطان عبدالعزیز قاچوب کوچکہ قوتولدی وفاس مملکتنی ننگ ، فاس خلقی ننگ دشمنی اولان فرانسہہ حمایہ سینہ النجا ایتوکبی حقارت وذلتنی اوستنہ آلوب ، اہالیسننگ اولگی نفرتنی دخیدہ آرتدری .

سلطانلرینگ اسراف ، سفاهت وفحش ایلہ اوتکاروب بتون مملکتنی اجنیلر تسلطنہ دوچار

اشعار:

لذت نہدہ؟

(« شورا » غہ جواب .)

« دنیا دہ کوپ درلو لذات وار » دیان لر چوق ایرر
 بو دیانلرک ایچندہ راست دیانی یوق ایرر
 بعضیسی منصب دہ لذت ، بعضیسی باغچہ دہ دیر
 بعضیسی یر کوبلگگندہ ، بعضیسی آقچہ دہ دیر
 بعضیسی اولاد دہ لذت بعضیسی اسباط دہ دیر
 بعضیسی انساب دہ لذت ، بعضیسی اثواب دہ دیر
 بعضیسی ماتور یاری قسوب قسوب قوچماقدہ دیر
 بعضیسی بالون ایلہ درلو یرہ اوچماقدہ دیر
 بعضیسی شراب ایچوب مخمور اولوب یاتماقدہ دیر
 بعضیسی هوا یوزندہ قوشلری آتماقدہ دیر
 سو یوزندہ بعضیسی کما ایلہ یورمکدہ دیر
 بعضیسی سیاح اولوب بو دنیا کورمکدہ دیر
 بعضیسی اوطوش اویونلر اوینایوب اوطماقدہ دیر
 بعضیسی ظالم اولوب اغیار حقن یوتماقدہ دیر
 بعضیسی بر شهرت ایلہ انسانی تعجبیدہ دیر
 بعضیسی جور ایلوبین مخلوقی تعدیدہ دیر
 بعضیسی ایگونچی اولوب آشاغی اورماقدہ دیر
 بعضیسی تعبیرچی اولوب دوشلری یورماقدہ دیر
 بعضیسی موسیقہ اویناب سازلری چالماقدہ دیر
 بعضیسی ملا بولوب زور چالمانی چالماقدہ دیر
 بعضیسی توره اولوب موند یر کیوب یورمکدہ دیر
 باشقہ ہم کاردالی فوراشقہ نی کیمکدہ دیر
 بعضیسی فلان دہ لذت بعضیسی توگانده دیر
 بعضیسی آت جیگوب باشنده بر کموش جوگانده دیر
 الحاصل هر کس اوزنچه فکرینی بیان ایدر
 نهدہ لذت تابدیغینی جملہ یہ بیان ایدر

الا بو لذ نلر اصلا کافی اولماز انسانه
 خوش معيشت قيلمقينه، بنسه ده گر آسمانه
 بلکه اسهن تاء بید ايتنك نيت ايله مشغل
 بولسه بر خدمت ايچنده، خوش معيشت آند. بيل
 «قزنده آخوند شرف الدين الكوستراماوى.»

لذت زه نرسه ده ؟

لذت دگل دوستم کيگان کيولمرك
 آچه لرك دخى مالك بورت بولرك
 آنا بابا نسللرم نينداى بنم
 اوزمه زور منصبلى ديولرك
 يوزك ده يوسفداى بولسون ماتور
 اوزكده داودداى اوقوب زبور
 نى سويله سك سوزگنى هر كيم خوبلى
 قايقو حسرت كورمى گاوده ك طنچ ياتور
 سن ايستگان نرسه لرنك بيك كوبسى
 بولسه بولوب بوغالورداي ايرته گوسى
 عادتده نفسكه راحت ويرگان
 سوز قسقه سى لذت دگل هيچ بريسى
 مگر لذت اجتهادله ايتولرك
 خدمتگه اونود ليازلى كيتولرك
 تش طرناغك ايله بولوب اوشبو بولده
 لذت بودر، منگو قالور اسملرك

«نورالعين ايشايفى»

ليف نيقولايوويچ طولستوى

نڭ ۸۰ يىللىق بايرامى

يالگىز روسيە نڭ گنه دگل ، بلكه بتون دنيا نڭ اڭ بيوك اديب و محرر لرندن ، اڭ تيرهن مفكر لرندن اولان ليف نيقولايوويچ طولستوى نڭ ۸۰ يىللىق بايرامى بولدى و بو بايرامگه بتون دنيا نڭ علم ، فضل و كمال اربابى اشتراك ايله تبريك ايتدىلر ، بونڭ حقتده سو يىلدىلر ، يازدىلر و بوڭا يادكار اوله رق بر چوق مؤسسات نافع و جوده كيتردىلر .

ليف طولستوى ۱۸۲۸ نچى سنه ۲۸ نچى اوغوستده ، طولا گوبرناسى ، قراپېژينسكى اويازده ، اتالرينڭ «ياصنايا پالانا» اسملى اييىنيه لرنده دنياغه كلمشدر . ياش وقتنده آنا آنادن يتيم قاله رق ، افرباسى طرفندن تعليم و تربيه ايدلگان .

طولستوى قزان دار الفنوننه كروب باشده علوم رياضيه شعبه سنده ، صگره علم حقوق شعبه سنده اوقومشدر . دار الفنونك ۱۸۴۳ دن ۱۸۴۸ گه قىر قلوب ، ۳۰ ياشلرنده وقتده آندن كېده رك «ياصنايا پالانا» ده يرلاشمشدر . ۱۸۵۱ نچى يىلده عسكرك خدمتنه كروب قفقاز آرميه سېنه تعيين اولغان ، آنده ۱۸۵۴ كه قىر خدمت ايتكچ دوناي و سىواستوپول آرميه لرينه كوچوب صوغش وقتنك مدافعه خدمتك بولونغان . صوغشندن صوڭ ۱۸۵۶

نچى يىللرده پتربورغه كېلوب بر مقدار طورغان و آنك روسيه نڭ مشهور محرر لرندن تورگېنىف ، نيقراسوف غر بغوروويچ دروژينين و غونچاروف كېي ذاتلر ايله طانشقان . ۱۸۵۷ و ۱۸۶۰-۱۸۶۱ نچى سنه لرده چېت مملكتلرگه سياحت كه يور و گان . آندن قايتقچ بر آزدن صوڭ «ياصنايا پالانا» ده مكتب آچوب بالالر اوقتدره همده «ياصنايا پالانا» اسملى آيلىق تعليم و تربيه

زور نالى چقاره باشلاغان .

تصوير و قوه ادبيه جهنجه ليف طولستوى نڭ كمالاننه بتون دنيا مسالمدر . طولستوى اوللرى كويسى ادبىانغه عائد شيلر يازدىغى حالده ، صگره لرى ، مثلا ، ۱۸۷۴ سنه لردن باشلاب علوم الهيه ، فلسفه ، اخلاق ، سياست و اسرار طبيعت كېي شيلر حقتده يازمغه باشلا مشدر . طولستوى نڭ بيان ايتكان فكرلرى پك كوپ نرسه گه متعلق اولوب ، اوقوچيلرغه فوق العاده بيوك تاثير و بردىگى جهتل ، بعضيلرى روسيه نڭ اوزنده طبع و نشر ايتله آله اينجه چېت مملكتلرده نشر اولنمشدر .

نصرانيت حقتده گى افكارى ايهون پراوا صلاوتى كليساسى يعنى سينود ۱۹۰۱ نچى يىلك طولستوى نڭ ديندن چتقان اعلان ايتدى . شو يىلكه : حاضر گى پر او صلاوتى كليساسى قاشنده طولستوى خرىستيان سانالى در . شو نڭ ايهون سوه تيشچى سينود بر اعلام نامه طارانتوب كليسا اربابنه ، طولستوى نڭ ۸۰ سنه لك بايرا مينه قاتناشماسقه و خلق آره سينه مخصوص كتبا بلى طارانتوب طولستوى تعليماتى نڭ خطا اغنى كورساترگه تپوش طابديغنى بيان ايتدى .

طولستوى نڭ اثرارى پك كوپ اولوب ، «واينا اى مير» «آنا قاره نينا» «اسميرت اوانا ايل بيجا» «قىرسرو و اوصونانا» «روسكر يسېنيه» «خوزابن اى رابونيك» «ولاست تهن» كېي بعض برلرى آيروچه مشهوردر . طولستوى نڭ مساسكى ، فلسفه سى ، افكار دينيه و مطالب اخلاقيه سى حقتك يازلغان اثر لر غابت كوپ بو خصوصه غى ادبيات پك بايدر . وجوديله بتون عالم مدنيت افتخار ايتمكك اولان بو محترم محرر و بيوك اديبنڭ ۸۰ يىللىق يو يىلېسنى تبريك ، دخنده بر چوق افكار عاليه نشر ايتارگه موافق اولمه سنى تمنى ايدمه مز .

ایلك اسلام آچھسی

(باشی ۱۶ نچی نومیرده)

حضرت عمر طرفندن ابو عبیدة الجراح امیر الجیش نصب اولغوب، بونگله خالد بن الولید عزل ایلدیگی صوگنده خالد بن الولید اسمی تار یغزده همیشهده ابو عبیدة اسمی ایله بر ابر یورر. «فتوح الشام» نام اثرنی (۱) مطالعه ایلدیچیلر بونی گوزل بیلورلر ایسهده، آخوند جنابرینگ کندیسی اعتماد ایتمش اولان ابن الاثیرنی کوسترمک هم کافیدر.

۱۵ نچی ییل حادثه لرنی سویلادیکی یرده ابن الاثیر: ابو عبیدة ایله خالد بن الولید سویله ایلدیلر و بویله قیلدیلر، خالد بن الولید دن «قنسرین» اهلی صلح اوتندیلر، حضرت عمر سوریه گه واردیقنده ایلك ابو عبیدة و آن دن صوگنده خالد بن الولید ایله کورشدی و بر حادثه طوغروسنده حضرت عمر هر ایکبسینی تکدیر ایتدی. دیبور. بو شیلرنک صوغش مبدآننده اولان عادی بر نفر ایله خلیفه آرسنده، عادی بر نفر ایله ده دشمن عسکری و دشمن شهری آراسته اولنه چغنی کیم تجویز ایلر؟ اگرده آخوند جنابری تجویز ایدر ایسه بونگ بزرگه ضرری یوق.

آخوند خاطرری ایچون دیالیم که: ابن الاثیرنگ شول سوز لرن دن خالد بن الولیدنگ امیر اولنه چغنی آکلاشلماز، بلکه هنوز عادی بر نفر ایدی. پورت آرتور قلعه سینک باشلیغی عادی

(۱) ایکنچی قرن هجریده وفات اولان ابواسماعیل

محمد بن عبد الله الازدی البصری تالیفیدر.

بر نفر اولان یاپون عسکرندن صلح اوتندی قیلندن اولسه ده «قنسرین» خلقی عادی بر عربدن صلح صورادیلر، لکن ابن الاثیرنگ ۱۷ نچی ییل حو ادثنی سویلادیکی یرده «عزل خالد بن الولید» دیه سوز باشی قویوب: «وفی هذه السنة وهی سنة سبع عشرة عزل خالد بن الولید عما کان علیه من التقدیم علی الجیوش والسرایا» دیدیکی سوزینک معناسی نهدر؟ بو سوزنگ لازم متقدمی ایسه بوندن مقدم امیر لک گه نصب اولنمه سیدر، اقتضادینلان شی، یالکنز «انت طالق» سوزینه منحصر اولمای بویله شیلر ده شمولی اولسه کرب. علمکنی مز بله ایلیدن آلوق ایله اتهام ایلدن کیمسه لر بونی سویله ظن ایلرلر. اگرده بو ظن، خطا اولور ایسه علملرینی مخزن ملائکه و معدن الهامدن آلمش نادرلر واصحاب هیالر «تنبيه» لری ایله تصحیح ایلرلر. زبرا «الساکت عن الحق شیطان اخرس» در.

بوگنا نه حاجت! ابن الاثیر ایله ابن خلدون، خالد بن الولید، ابو عبیدة قول آستوند اولان بیوک امیرلرنک بری اوله رق محاربه ایتدیکنی (۱) تصریح ایلرلر.

۱۷ نچی ییلده عزل اولنمش کیمسه نگ ۱۵ نچی ییلده امیر اولنمه سی جائزدر. شهید یلك بزم ایچون اوشبو کافی. خالد یسن الواپدنگ عادی نفر اولدیغنی و بو حالک ۱۶ نچی

(۱) ابو عبیدة سر عسکر اولدیغنی صوگ کوب وقت اوتما کسزین خالد بن الولیدنی الوغ مامورلردن ایلادیکنی «فتوح الشام» صاحبی روایت ایلر. حتی ابن الاثیر خالد بن الولید حقنده حضرت عمرنگ: «یرحم الله ابابکره وکان اعلم بالرجال منی» دیدیکنی و دائرة المعارف صاحبی ده خالد بن الولید حضرت عمرنگ کند یسی طرفندن امیرلکینه تکرار نصب اولدیغنی سویلر. دائرة المعارف. ج ۷ بیت ۳۳۱.

آقچە سوقدرمق خليفەلەر وظيفەسى اولسون بوندىن بۇزە نە ضرر؟ «خالد بن الوليد آقچە سوقدرمشيدى» ديديكىمىز سوزنىڭ قانغىسى بىرى بوزولور؟

ھەر وسايىمان اسمىدە اولان اميرلار طرفىدىن «طبرستان» دە ۱۲۲ نچى ۱۲۴ نچى ۱۲۷ نچى ۱۲۹ نچى ۱۳۷ نچى يىللار دە صوغولمىش آقچەلرنى استانبول دە كوردىكىنى جودت پاشا ذكر ايدەدر (۱).

عبدالمالك بن مروان، يهوديلار آقچە سوقدروب خلقلرنى آلدارغە باشلادۇلرى سېنىدىن بىر وقت آقچە صوغودىن خلقلرنى منع ايتىمىش ايسەدە بو منع اميرلرنى شامل اولمادىغى كىبى اوزىدىن مقدم ھىسرلرغە ھىم شەولى يوق ايدى، احتمال كە اوزىدىن صوڭ وقتلرغەدە اولمادىشدر. بۇدە آقچە سوقدرومق بالذات خليفە وظيفەسى اولدىغى جەھتدىن دگل بلكە مصالح عامەگە نظارت جەھتدىن آقچەلرنىڭ اولچاۋلرى درست واوزارى دە مەشغۇش اولماسون قەسەبىنە مېنى بوشى ايدى. يوقسە اولچاۋى كامل وكندىسى صاف اولدىغى صوڭ آقچەلر كرك نقشلى كرك نقشىز اولسونلر، خواه اسلام وخواه باشقە لىر طرفىدىن صوغولمىش اولسون، اېستىر خليفە اسمىنە واپستىر امير اسمىنە اولسون دېن جەھتچە بونىڭ بىر فرقى دە اولماسە كرك. اصحاب كرام وآنلردىن صوڭ مسلمانلر روم واپران آقچەلرنى اصطلاحى قېمتلرى ايلە دگل بلكە حقيقى اولان اولچاۋ قېمتلرىنى اعتبار ايدىرك استعمال ايتەشلىر، نقش وصورتلرىنى كۆن لىم يىكن حساب ايلەشلىردىر (۲).

(۱) جودت تارىخى. ج ۱ بېت ۲۷۷.

(۲) بلاذرى. بېت ۴۷۲.

يېل ايتداسمىنە قدر دوام ايتدىكىن اثبات ايتنىڭ وظيفەسى خصمىز اولان آخوند ذمە سىندەدر. بېورسون مطبوعات واسطە سېلە بونى اثبات ايتسون!

آخوندنىڭ، آقچە سوقدرومق وظيفە مېنى خليفەلەرگە ھىسر ايتمە سىندە، خواه عادى آدم وخواه امير اولسون خليفەلردىن باشقە ھېچ كىم اوز اسمىنە آقچە سوقدرو بىلمەز، دېسە دعواسىندە سلفى وارمىدىر، يوقمىدىر؟ بۇزە معلوم دگل، يوقسە كندى تخیل ايتدىكى ۋەھىلرېنە كورە سوپامكە مېدىر؟ ھالبۇكە آخوند ھىم آنىڭ اولوالبىشارى ايسلە عقل سليم اربابى مستبعد كورە چك اشلرنىڭ بالفعل واقع اولدىغى اسلام تارىخلىرى ايلە اشتغال ايدىنلرگە كوكە اولان قوياش درجە سىندە معلومدر.

اوچونچى قرن ھجرى مؤرخلردىن اولان بلاذرى اوزىنىڭ «فتوح البلدان» نام كىتابىدە مصعب بن الزبير، حجاج بن يوسف، الحارث بن عبد الله بن ابى ربيعة المىخزومى نام ذاتلرنىڭ اوز اسملرېنە آقچەلر سوقدردى قىلرېنى روابت ايلر (۱). ھالبۇكە بو ذاتلرنىڭ ھېچ بىرى خليفە دگل ايدى. اما دېسە چكلىدر كە: «بونلر ھىر نە قدر كندىلرى خليفە دگللر ايسەدە خليفەلرنىڭ امرلرېنە كورە آقچە سوقدرومق قارى احتمالدر، بو تەقدىرچە بونلرنىڭ اسملرېنە صوغولمىش آقچەلر گوبيا خليفەلر طرفىدىن صوغولمىش اولور». درست! بويە احتمال وار. لىكن حجاج، مصعب، الحارث ھقىندە اولان بو احتمال خالد بن الوليد ھقىدە يوقمىدىر؟ بو معنا ايلە وارسون،

(۱) فتوح البلدان بېت ۴۷۳.

لايعد ولايحصى اوله رق كوستر لور. اوشبو
اثر لرنك بعضيلرنى گنه اولسون كورمش آدملرده
آخوندنك واهى شيلر يازوب افكار عامه نى
تشويش اينديكن آكلارلر. اوزينك تنقيح
وتهذيب ايدلماش فكرلرينى مناسبتسز
قاتشدروب سويللاوينه حيران قالورلر .

(آخرى وار)

دوامى ۵۹۷ صحيفه ده

بذا عليه خالد بن الوليد طرفندن آچه
صوقدر لمه سندن نه شرع ونه سياست جهندن
مانع يوقدر . عقل سليم اربابى بونى استعداد
ايتماز، آخوند جنابلرى غيرتنى بيهوده صرف
ايدهدر .
« مسكوكات قديمه » حقدنه اولان اثرلرده
اسلام اميرلرى طرفندن صوغولاش آچهلر

تربيه

فطرت وتربيه (۱)

فابواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه كما تنتج
البهيمه بهيمه جمعاً» ديه نه قدر گوزل بيورمش
حديث شريفى شاهددر .

معلومدر كه: انسان طبيعى ترقى گه استعداد
ليدر . اما اوشبو استعداد ايسه انسانده
اولان قوه طبيعیه نك عيبيدر . شونك ايجون اوشبو
قوه طبيعیه گه عقل انسانك اوسار گه باشلا ديقى وقت
نه نرسه عارض اولسه ، مذكور قوه طبيعیه
صاحبنى شول نرسه گه دعوت قبولور هم شوگا
دوچار ايلر . مثلاً : كفر گه دوشره چك نرسه
عارض اولسه اول وقت صاحبى (معاذ الله) كافر
اولور وبالعكس ايمانه جذب ايده چك شى
عارض اولسه صاحبى مؤمن اولور . باشقه
ظوغورلرده هم شوبلدر (طرشلق، يالقالوق ،
كور كام وياوز خلق كپيلرده) .

الله تعالى انسانلرى شوندى فطرت اوزرينه
خالق اينده شدر كه : آثا « قوه طبيعیه » دپنلور .
اوشبو قوه طبيعیه آدم بالاسينك عقلى اوسه
باشلاغان وقتده اوزينه عارض اوله طورغان
هر تورلى صورت گه كرمگه حاضر در . شول
سببلى مذكور قوه طبيعیه گه طبيعى اوله رق هر
تورلى صفتلر قوشلوب كيتار . بوندى اونرى
اوشبو فطرتدن انسانده تورلى تورلى اخلاق
وعمللر تولد ايدر . بوگا ايسه جناب رسالتپناه افند من
حضر نلرينك : « ما من مولود الا يولد على الفطرة

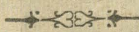
(۱) رفيق بك العظم افنديك « الدروس الحكيمية » نام

اثرندن مقتبس .

حضرتلرينه بيوك برافتر ادر. زيرا اگر سعادت و شقاوت انسانلرنىڭ اوز عمللرينه طابشرلاماش اولور ايسه (معاد الله) الله تعالىنىڭ بنده لرنى شرايع ايله تكليف قبلمقى باطل اولور ورسوللرگه هيچ بر اعتياج قالماز ايدى . بوندىن فضل انسانلرنىڭ اوشبو روشده كندلرينى هيچ بر اختيار سز و اراده سز اعتقاد قبلمه لارى كناهه دوشمه لرينه بيوك بر سبب اولور . بو ايسه بچاره انسانىڭ مظلوم اولماسىنى ايجاب ايدر . بوندىن ايسه بارى تعالى حضرتلارى منزله ويريدركه قرآن كريمده : « من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليه وما ربك بظلام للعبيد » و : « وما اصابكم من مصيبة فبما كسبت ايديكم » بيورميشدر . ايشته سعادت و شقاوت انساننىڭ اوز عملى اراده سسيينه مفوضدركه حكمت خدا شونى اقتضا ايدى . اوشبونىڭ ايچون تربيه طوغروسينه جدا اهميت و بوركه و غفلت ايتمازگه تيوشلپدر . « يا ايها الذين آمنوا قوا انفسكم واهليكم نارا » الايه .

عبد الرحمن بن عينان السعدى .

« آطاو »

مراسله و محابره :

« حاجتر خان » شهرندن :

خسته اولان كيمسه لرگه رسول صلى الله عليه وسلم قرآن آيتلرى و دعاقلر يازوب

خلقت عالمى نبرى آدم اوغللرينه هر تورلى حاللر كلوب كچمش ايسه فقط هر برسى اوشبو فطرتنىڭ تربيه سى سايه سنده واقع اولمشدركه : سو تربيه نتيجه سى اولورق حتى انسانلرنىڭ كوبلرى اوزلرى كىي مخلوق اولان اجرام سماويه و اجسام طبيعیه لرى عالمده بيله متصرف اعتقاد ايدوب ، بتون قوتلرندىن آيرلقلرى كىي ، خالق تعالى بى هم اونودميشلردر . بئنا عليه بار اعتماد تربيه لر خصوصا « فطرت » تربيه سنده ايدىكى بديهيدر . اوشبونىڭ ايچون بونىڭ طوغروسنده پك دقت ايدوب ، نفسلرى اسلام ، علم و فضيلت روحى ايله تربيه قبلمغه تمام اجتهاد ايتمك لازمدر .

طبيعيدركه : هر عمل خير ، فقط فضيلت و حب كمالات اوزرينه تربيه قبلنغان كيمسه لردن صادر اولوب ، هر بارامز فعللرده رذالت و سفاهت اوزرنده تربيه قبلنغان آدملردن حاصل اولددر . بوڭا ايسه حق تعالى حضرتلرينىڭ : « هر بر انسان اوزينىڭ تربيه قبلنديقى حالت اوزرنده عامل اولور » مفهومده اولان « قل كل يعمل على شاكلته » قول شريفى هم اشارت قبلددر . ديمك : تربيه ، حيات انسانينىڭ مبد ايدركه : انسان كراي سعيد كرك شقى اولسون فقط اوزينىڭ تربيه قبلنديقى روش اوزرينه اولنور .

اما بعض ذاتلر : « انسان سعادت و شقاوت طوغروسنده هيچ بر اختيارلى دگل ، بلكه حيوانلر مثالنده مسلوب الاراده اولوب ، تقديرده نهچوك بازمش ايسه شولاي اولددر ، بونده تربيه و غير عمللرنىڭ هيچ بر قاتوشى فلانى يوقدر » ديه زعم ايدرلر . لكن اوشبو ظنلرى فاسد باطل اولوب ، حق تعالى

اثر لرینی یالکز او قیلرغنه توگل، حتی ساتوبه
آلار وشول سبیلی اول، قلم حق اوله رق
بایتاق غنه آچه آلا، شونک ابله بغشی غنه
کیچنه هم هر سنه زاغرانیتسه غده یوروب
قایتا ایدی.

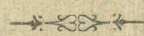
یاش بر محررنگ زاغرانیتسه غه سیاحت
ایتارگه حالی یته باشلاغاچ اول اوزینک اسکی
بورچلرینی تولاب یگی بورچلر آلا، آندن
صوگ سیاحت که کیتوب، چیت مملکتلرده برآز
یوروگاچ «روما» و «پاریژ» غه باره،
برآدن قاراغانده بو برلرده هر قایوسی
آلتون بولوب کورنگان نرسه لرنگ کوبسی
قورغاش ایکانلگنی بلگاچ اوزینک وطننه قایتا،
طانیشلری آنی افراط سوینوب قارشو آلار،
دوست ایشلری آنک قولنی تصوب کوریشه
لر، حتی خانولر: ایتالبانک اقلیمی چاخوتقه
آرولرینه شفالی اولدیغی کبی، آنک هوا
سبده شاعرلرنگ طبیعت شعریه لرینی آرتدر
غه سبب اوله چقدر، دبه بو محررنگ کیلچکک
یازه چی شعرلرنده نله نیندی لطافت لر امید
ایتارگه باشلیلر.

جورج پرسلهی زاغرانیتسه سیاحتندن بیک
شاد قایتدی. چونکه یازغان شعرلرینی شونده
آلوب باصدروچی و بغشی غنه قلم حق بیروچی
ناشرلر طابلدی. یازغان نرسه لر مطبوعات
طرفندن مدح ایدلدی. انتقادچیلر آنک اثر
لرینی تنقید ابله تحسین ایتدیلسر. یاش بر
محرر و بر شاعر ایچون بوندن آرتق سوینچ
نه اوله بیلور؟ باغصوکه، بر محررنگ
اثرلری چیت مملکتلرده مقبول بولوی،
اول محررنگ درجه سنی پک کوتاره در...
کون کیچ که آویشوب بارا ایدی.

بوردیکی روایت ایدلندهرمی؟ «شورا» ده
جواب یازوگزی رجا ایده مز.

اسماعیل طاهر زاده.

«شورا»: رسول اکرم حضرتلرینک
غسته لر ایچون طبیبلرغه مراجعت ایدرگه
بوردیغی، حتی کندیسینک هم طبیبلردن دوا
ایتدردیکی و بعض وقت غسته لرگه قرآن
شریف آیتلری او فودیغی «زاد المعاد»
وباشقه حفاظ اسلام کتابلرنده وارد. فقط
دهالر یازوب و بوردیکی وشونلرنی یانلرنده
یورتورگه قوشدیغی حقدن روایت کوردیکمز
یوق. اگرده سنن کتابلرنک کورمش آدملر
اومسه لطفاً بیان بیوررلر. دینی اولان
«المنار» مجله سسی: «واما کتابة الآيات
والادعية في الاواني والاوراق لاجل دفع الامراض
والآفات فهو استعمال لها في غير ما انزلت لاجله
هداية للناس وتوجيه قلوبهم الى الله تعالى وحده
حتى لا يعزل على غيره في دفع الضر وجلب النفع
بعد اتخاذ الاسباب المعروفة للناس» دیبور.

غرب ادبیاتندن:

بر حکایه

آنا (*)

«جورج پرسلهی» بر محرر، همه
اوله آچه بغشیلر بر محرر ایدی. چونکه آنک

(*) بو حکایه ننگ اصلی «جیمس غره» اسملی
انگلیز محرری طرفندن بر ژورنالغه انگلیزچه یازلمش
اولوب، آندن تورلی تیللرگه ترجمه ایدامشدر. بده
ایسه شونک فرانسوزچه ترجمه سندن ترجمه ایدلدی.

غنه قالدی . حسرتی زور ، باشی قایغو برلن طولغان ، کوزلرینی قان باسقان ، اگر یغلاسه بر آز یگلابو امیدنی بولسه ده ، کوزنده گی یاشلرده عصیان ایتکان کبی ، چقمیلر اییدی .

ایشکدن ، آقروغنه ، شیکله نوبگنه بیرگان زوانوق طاوشی کیلیدی . خدمتچی فزنیك ایشک آچارغه کیتدیکنی ایشدیگی جهتلر ، جورج اورنندن قوزغالمادی .

خدمتچی قز بر آز دن بونک بولمه سینه کردی . اوزی ماتم علامتی اولمق اوزره اوستینه قاره کیوملر کیونگان ، چهره منی قایغورغان کبی کورساترگه طریسه ؛ اهنمالگه یگی ماتم کیوملری کیارگه طوغری کلدیگی ایچون اچندن بر آز شادلاناده طورغاندر .

— آنک ئله نیندی بر قارچق بار ، سزنی کوررگه تلی ، دیدی خدمتچی قز .

— بن بو کون هیسج کینی قبول ایته آلمی من ، دیدی جورج .

— بن آکارغه شولای دیگان ایدم ، لکن اول سزنیك ایله سویلاشور ایچون پک نق اوتنه در .

— البته بر خیرچی فلاندر .

— ظن ایتمکه ، اول تلانچی لك ایبتسون ، اول بر آوروغنه آدم کورینه .

— بار ایت اییدی ، کرسون .

ایشکدن ، بیلی بوکره یگان ، ساچلری آغارغان ، یوزلری جیورچقلانغان کچکنه گذه ، گاوده لی بر قارچق کردی . اوستینه ایسکی یفک کولمک آنک اوستندن قصه ناکید که باشینه صالام اشلاپه کیگان واشلاپه سنه گی طاصبه سینک توسی کیتوب بتکان ، قولنده ، اشقلوب بتکان بر کون پانچق ، همده پک

جورج پرسلهی اوزینک گوزل زینتلنگان زور بولمه سنده اوطوره . آوغوست آبی نك نورلی قویاشی ، ترزه توبنده گی گلر آرقلی اوتوب بولمه نی یاقورتقان . زالغه آصلغان قندیلنک بر نیچه قرلی پیالالری آرقلی اونکان آنک تورلی توسده گی ضیاسی ، قزل صافیان برلن قبالانغان اورندقلر اوستینه انعکاس ایده رک کوزلرینی چاغلدره .

جورج پرسلهی اوستنه فراق کیگان کو نیچه اوطوره . اول یگی غنه جنازه دن قایتقان . بر نیچه کونلر اول بو بولمه بتونلای باشقه حالده اولوب ، بر خسته خانه حکمنده اییدی . چونکه بولمه ده گی قاروانده ، جورج پرسلهی ایچون ، دزاده فی هر شیدن قدرلی وعزیز اولان آناسی خسته یاتمه ده اییدی . اول شونک بر نیچه آطنلر آوروب یاتدی . باش محرر بو وقتده عمرینک کوبره گنی آورو آناسی یاننده ، آنک باش اوچنده اوتکاردی . اول آناسینک باش اوچنده نورات اوقی ، صکر دعالر قیله ، صکره اوزینک یازو اوستالینه اوطوروب شعرلر یازارغه باشلی اییدی . هر نه قدر ، اوزینه قوشغان زافازلرغه بناء ، بو وقتک یازارغه مجبور بولغان شعرلری یکل ، قزق وکولنچلی بولورغه تیوش و بوندی شیلرینی اولرگه یاتقان آنانک باش اوچنده یازوی پک چیتن ایسه ده ، جورج پرسلهی غایبت اوتکون ذهنلی و روحلی بولغانقه کوره ، مکمل صورتت یازا آلا اییدی .

آناسینک دنی تمام اولدی . فرداش روغ ، دوست ایشلر جنازه دن قایتقاچ کور - یشوب آیرلشدیلر هر کیم برلی پرینه قایتوب کیتدی . باش محرر بولمه سنده یالکز

قارچق - آنسی شولای ایندی، چونکه یالقاو لرده کوب بیت . . . باش وقتلر مده بن اوزم شوندی بر شاعر یله در ایدم که، بار طابقانن بایر املرده اچوب بتره ایدی .
محرر نك بارماغی ساعت چلبیرینی بر یاقدن بر یاققه اولگپندنه نغراق ایلاندرمکده ایدی .

اوزینک قارشوسنده غی آدمنگ کبیغنی یباررلك بعض سوزلر سسویلامش اولدیغندن شیکلنهرک، شونلرنی توزه تمک ایچون قارچق محررگه خطابا دیدی:

— شاعرلر آراسنده بیت ره تلی گنه آدملر بولا .

مثلا: سز . . . سز بیت شاعر بوغای .

محرر — اییو، بعض نرسه لر یازغالیم .

قارچق — مصراعلرده یازاسز می؟

محرر — مصراعلرده یازامن .

قارچق — اولوم جیتوم، طوی

شیکللی هر توری واقعه لر حقنده ده یازاسز می؟

محرر — نی طوغری کیله، البته شونلر

نك بارسى حقنده ده یازا بلورگه تیوش . ئله

سزگه مصراعلر کرک می؟

قارچق — اییو، مصراعلر کرک

شول، مصراعلر؛ بکر می بش بیلق نکاح طوینه

مخصوص مصراعلر کرک، لکن پک قیبتلیسی

کرکمی، چونکه بنم حالم ینمی؛ شوندی

مصراعلر ایچون عادتده سز کوببو آلاسز؟

بنم بولای باطر ایوب صور او منی عفوایته کور

یکز ایندی .

محرر — عادتده بنم آندی مصراعلر

ایچون ۵۰ شیلنغ (بر شیلنغ روس آقچه سیله

تخمینا ۵۰ تین بولادر) وحتی . . .

هیبت لب کاغده تورولگان باشقه بر نرسه بار ایدی .

قارچق بولمه گه کر گاج شیکل نو بکنه ایشک توینده طوقنادیده، بر نیچه مرتبه لر باشنی اییوب محررگه سلام بیردی . بولمه نك پک زینتلی بولووی قارچقه بر آز قبضیت بیرگان بولسه کرک .

جورج پـ سلهی اورنندن طوروب، قارچق غه بر اورندق بیردی و : او طوریکنز! دیدی .

رحمت ! دیگاننگ صوکنده قارچق واق واق غنه آنلاب کیلدیده اورندقنک بر چیننه گنه او طوردی و : سز بونده طره سز می ؟ دیه صورادی . جور پـ سلهی اییو، دیه جواب بیردی، لکن اچی پوشقانلقدن بر بارماغی ایله ساعت چلبیرینی بر یاقدن بر یاققه بوروب طورمق ایدی وقارچق غه خطابا:

— عفو بیوریکنز، بنم ایله سویلاشو سز نك ایچون پک ضرور منی صوگ؟ دیدی .

قارچق — او، آچولانه کورمه کنز، بن

بونده کرگاج پک اویالوب قالدیم، اویوکنز نك

هر طرفی پک گوزل، اوزکنز پک مشغولسکنز؛

بن، تماکی توتونی برلن طولغان کچکنه گنه

بولمه ده، اوستینه اسکی خالات کیگان وهر

استافان اچمک اچوب او طوروچی بر شاعر

کوررمن دیب کرگان ایدم .

محرر بلمایوبقنه کولدیگ، دیدی :

— اول اسکی زمانلرده ایدی، حاضر

ایندی آلامی توگل . . .

قارچق — اییو، اش بولوب طورغانده،

شولای ایندی

محرر — اش بولوب طورغانده، همه

آنی اشلارگه فولدن کیلگنده . . .

توغه

صوغشده کوبه و کوشی تلف بولا؟

اوستربا غنیرالنی اشتابی آفینتسارلار نندن «کیرغناوه» مشهور صوغشلارده هر ایکسی یاقدن کوبه و کوشی آدم تلف بولدیغی حقدده مفصل بر حساب نشر ایتمشدر. بو حسابدن کوریلدرکه: حاضرگی زمانلارده قوراللارده ایسکیدن دهشتلیبرک، صوغشده عسکرده کوبرک بولدیغی حالده، تلفات ایسکی صوغشلارده غیدن آزاراقدن. مثلا: یاپون صوغشی ۱۸ آی دوام ایتدیکی حالده روس عسکرینک قوری دهغی تلفاتی (اوترلگانلر و جراحاتلار) باری ۲۰۷ مگ بولغان؟ یاپونلرینک تلفی ایسه آرتدروپ آرتدروپ سوویلا گانه ده ۲۱۸ مگدن آرتمیدر. حالبوکه ۱۸۷۰ نهچی یلده باری ۷ آی دوام ایتکان نهمه - فرانسوز صوغشده نهمه لردن ۱۳۰ مگ، فرانسوزلردن ایسه اک آز بولغان نده ۲۸۵ مگ آدم تلف بولمشدر. آنددن اولگی (۱۸۵۴ دهگی) قریم صوغشده ایسه ۲۷ آی اچنده روسلرینک تلفی ۲۵۰ مگ کوشی بولدیغی حالده دشمنلرینک (انگلیزلر، فرانسوز، ایٹالبان و ترکرلر) ۳۰۰ مگده یتمشدر. حالبوکه بو تلفات، ایسکی زمان صوغشلارده غیلرغه قاراغانده یوق حکمنده در. مثلا مشهور ناپالیون صوغشلارنده باری ۱۸۱۲ نهچی یلده غنه فرانسوز عسکرینک تلفی ۵۴۰ مگ آدم بولمشدر. بونک دوامی ۱۸۱۳ ده گیر مانبا اچنده بولوب اوترلگان، اوزی اولگان، جراحاتی واسیر نوشوچی فرانسوزلر بولینی

بونو ایشتکاج، فارچق بلان چاقغان شیکلی

سیکروب کیتدی و دیدی:

— عفو بیوریتکز، زنهار آچولانا کورمکز، بن سزینک پک اوزون وقتکزنی اونکاردم، لکن بونک ایچون عیب «ئلویرا» ده در. اول بنی مصقل ایدوب یبارگان بولسه کرک آخری. **محرر** — کدر اول «ئلویرا»؟

— اول بنم ایله بر پر یوتده طور وچی بر عاتوندنر. اول بکا اوچ فرانقغه مصراعلر یاز دروب بولا، حتی بش فرانقغه (بر فرانق ۳۵ تپین) تمام دورت مصراعلی بیت اربازوب بیره لر دیب ایتکان ایدی. بونده کیلگاج اوز مده سبز دمکه مصراع یازدروب آلور ایچون سزینک کبی زور آدمگه بش فرانق تکلیف ایتار که کیلوشمیدر. فارچقنک جیور چقلی، لکن صافی چهره سنده شوندا یایغو و ناسی علامتلری ظاهر اولدیکه، جورج پرسلی ده بونی کوروب متاثر اولدی. فارچق — غزته لرده فارول شرفه یازغان پک گوزل مصراعلر اوقی ایدم و شونلرنی کوروب صوقلانچا بنده سزگه کیلگان ایدم. البته فارول ایله «ماریاتلور» آره سنک کوب فرق واردر، بونی بیلورم. کاغده گورگان نرسه سنی قولینه یغشیلاب طوتوب فارچق کیتارگه حاضرلنه باشلا غاچ، جورج دیدی — اول مصراعنی سز کیم ایچون یازدر ماچی بولادر ایدیکز؟

— ادقلم ایچون. آنانک دنیا ده اک مقدس

عزیز کورگان نرسه سی شولدر.

جورج کورگه گنی کوروب بر نفس آلدندن

صکره: پک بله من، دیدی.

(آخری وار)

مترجم: ف. ک.

♦♦ امریقادہ اولان باشندہ اولان «میانوسین» اسمندہ اولان بر قز فرانسزچہ ، نمسہ چہ ، ایٹا لیاچہ ، ایسیانیولچہ ، انگلیزچہ ، روسچہ سو پلاشہ و یازا بیلہ در .
«الو۱»

♦♦ نوروج مہلنکی نظامی بوپنچہ ایری ایلہ بر لکدہ سفر ایتوچی خاتونلر ، ایرلی خاتونلی اولدقلرینی رسمی کاغد ایلہ اثبات ایتیک شرطی ایلہ تیرر بوللرہدہ پالگنر یاروم حق ایلہ پوررلر .

♦♦ آمریقا شاگردلر ندن جای تعطیل وقتلر پنی ایگن و آشاق اشلامک عادتق شایع اولہ باشلامشدر . آشلق خدمتنی ایدوچی گیمناز یست و ریالیست ہم استودینتلر سلامتلنوب قایتالر ، درسلرینہ پک رغبت ایلہ کرشہلر .

♦♦ گرمانیا ایپراطوری چولماک زاودی قوروب چولماک ایشلانہ و شونگ ایلہ سودا قیلوب بخشى فائدہ کورہ در .

۴۰۰ مک آدم بولمشدر . ۱۸۱۲ - ۱۸۱۴
دہ روسیہ ، فرانسوزلرغہ قارشى صوغشدر
دہ اوزبنگ بر ملیون عسکر و آدمن یوغا لندی . ۱۸۱۲ دہ اوستریا ۲۵ مک عسکرن یوغالتدی . اوشبو صوغشدرہ ایتالیادہ ۱۰۰ مک قدر عسکرن یوغالتدی کہ : یوقاری دەغی حسابلرغہ بو ۱۰۰ مک کرمامشدر .
بوصوغشدرہ روسیہ ننگ ۱۲۰ مک عسکری خراب بولدی . دیمک میلیوندن آرتق عسکر خراب بولمشدر . ناپالیون صوغشدرندہ غنہ بتون آوروپادہ ۴ میلیوندن آرتق عسکر خراب بولمشدر . گیرمانیادہ غی حریت صوغشدری ایسہ دہا بہالی توشوب اوپوز یل سوزولغان . بوسوغشدرہ گیرمانیا ننگ ۲۴ میلیون خلقتدن باری ۵ میلیونی ایسان قالمشدر . دیمک ، بارغان صاپون صوغشدرہ تلف آزابا بارہ در .

امریقادہ قلم .

۱۹۰۵ نچی یلدہ آمریقادہ قارنداش وتیمبر قلم یاصی طورغان زاوود لردہ ۵ مک ۲۴۰ اشچی خدمت ایتمشدر . بونلر جملہ سی ۱۵ میلیون صوملق قلم حاضرلاب بوندن ۸ میلیون ۸۲۵ مک صوملغی قارنداش قلم ؛ ۳ میلیون صوملغی فارہ سی اوز اچنک بولا طورغان «فونتانلی» قلم ، بر میلیون ۳۶۰ مک صوملغی آلتون ، قالغانی قوروج قلمیدر .

♦♦ «پاریز» دہ ملت کتبخانہ سندہ ایکی میلیون جلد باصہ کتاب ، یوز آلتمش بیگ جلد یازمہ کتاب اولنور . جهان یوزنہ کنابی کوب اولمق ایلہ برنچی مرتبہدہ اولان کتبخانہ اوشبودر . بوندن صوگ «لوندن» کتبخانہ سی کلور . آنہ اولان کنابنک جملہ سی بر میلیون بیشیوز بیگ جلدن کوبر کدر .

خاتونلرغہ حقوق بیرو .

انگلترہدہ خاتونلرغہ سیاسی حقوقدہ مساوات طلبی فوق العادہ اوسہدر . اوشبو مناسبت ایلہ ہمہ بیوک غزنہلر بو حقدہ اوز اوقوچیلرینک فکرن صوریلر . کیلگان جوابلر بیک قز قدر . مثلاً «دہیلی ایکسپرس» غزنہ سینہ اوز اوقوچیلرندن ۲۱۷ مک جواب کیلگان . بونلر ننگ ۵۱ مک ۲۷۸ دانہ سی خاتونلرنی ہمہ حقوقدہ ایرلر ایلہ بر تیگنر ایتو طرفندہ . بونلر ننگ ۳۷ مک ۹۶۲ سی خاتون قز و ۱۳ مک ۳۱۶ سی ایردر .
خاتونلرغہ حقوق بیرو بده ، نالوغ تولو ،

۸۸۰۶	۲۰،۹۷۵	لوندن
۱۰۸۴	۱۸۵۸	بیرمنهام
۱۸۲۱	۲۵۲۳	مانچېستر
۳۶۳	۱۰۳۱	شفیلد
۱۰۶۴	۱۰۹۳	نیوکستل
۱۱۳۵	۲۹۰۵	غلاسگو
۶۲۸	۱۵۰۰	ایدینبورغ

انگلتره ده عسکرلک مجبوری توگل . شول سببلی عسکرلکگه یالانورغه سلامتک کشیلر گنه کپله حاضر انگلتره عسکری ۸۰۰ مگ بولورغه تیه ش ایسه ده ، کررگه تلاوچیلر یتشهادیگندن اسپسقه باری ۶۳۹ مگ عسکر باردرد .

مورمون مذهبی

آمریقاده «مورمون» اسمنده یگی بر خریستیان مذهبی واردرد . بونی ایسه ۱۸۰۲نچی ییلده شمالی آمریقاده یوسف سمیت اسمنده بر کیمسه تأسیس ایتمشیدی بونلر ننگ ایتاعلمری باشقه برلرده ده واردرد . بتون دنیا بوزن اولان مورمونلر ۲۵۰ بیگ مقدارنده حساب ایدلنور . بونلر غایت اشکلی خلقلر اولوب اوز مذهبلی تاراتور ایچون تعریفی ممکن دگل درجه ده اجتهادلری سببندن ۱۸۹۹ نچی ییل بر سنه ایچنک ۶۰ آدمنی مورمون مذهبنه کرتمشدر . مورمونلر قاشنک تعدد زوجات مباح فنه دگل بلکه ثوابلی وسنت بر اش قیلندندر . شوننگ ایچون بونلر ایستدیکاری قدر خاتون آلالر وشول سببندن افراط درجه اورچیلر کوبایه لر

ناشرلری: محمد شا کر و محمد ذاکر رامیفلر
محرری: رضاءالدین بن فخرالدین

یاکه بورتقه مالک بولو کبی شرطلر ایل بر آز قصونی ۵۵ مگ ۴۷۹ آدم موافق کوره در . بونلر ننگ ۲۹ مگ ۵۹۴ سی خاتون ، قالغانی ایر .

خاتونلرغه سیاسی حقوق بیروگه بیک کیری طوروچیلر ایسه ۱۰۹ مگ ۹۸۹ بولوب بونلر ننگ ۶۰ مگ ۴۷ سی ایر ، ۴۹ مگ ۹۴۲ سی خاتوندر . دیهک خاتونلر ننگ یارتیسی اوزلرینه حقوق کیوکمی دیگان فکرده در .

معنالی سوزلر .

« دنیا ده کیملر بختلی ؟ » دیه صورامش آدملرگه یونان فلاسفه لرندن انکسغوراس : « بختلی آدملرنی ، بختلی اولسه لر کرک ، دیه گمان ایتدیکنز خلقلر آراسندن ایزامه گز ! آنلر اول خلقلر ایچنده اولمازلر ، بلکه سز آنلرنی بختسزلر دیه گمان ایتدیکنز آدملر آراسندن ایزله گز ، اگرده دنیا ده بختلی کشیلر اولور ایسه شویله خلقلر آراسنده بولورلر » دیمشدر .

انگلتره ده ضعیفک

انگلتره باشلری آراسنده ضعیفک آرتا باره . عسکرلکگه فارالغان آدملردن ۴۰ هنی بعض برلرده ۷۰ پراسینتی عسکرلکگه یارار لقب توگل ایکن . مثلا بوییل بعض شهرلر ده عسکرلکگه فارالغان آدملر و یار اماغانلری بوقدر بولمشدر :

شهر اسمی فارالغان سلامت بولماغان ایچون آلماغان